

GEASTEC OF CINCINNATI

GOD. XXX.
BROJ 1499

**IZDAVAC: INFORMATIVNI CENTAR
Šibenik, 12. rujna 1992.**

**CIJENA
50 HRD**

**PROSLAVA
BLAGDANA
MALE GOSPE
U
SKRADINU**

JADRANSKA BANKA ŠIBENIK

MUKE PO STAROJ DEVIZNOJ ŠTEDNJI

*Sve više štediša svojim zaledenim
novcem kupuje stanove unatoč to-
mu što im se ne odobrava popust
kao kad kupuju deviznom gotovi-
nom. Država ih je, naime, i tu zakri-
nula praveći razliku između starih
i novih deviza*

Nakon dvije godine, u Skradinu je 8. rujna proslavljen blagdan Male Gospe i Dan Skradina. U još uvijek prijetećem okruženju »susjeda« kojima je na djelu i misli nešto sasvim drukčije od onoga što katolici vezuju uz svetkovinu Male Gospe, svečanu koncelebriranu misu ispred četničkim granatama teško otećene Marijine crkve u Skradinu odražao je biskup šibenski dr. Srećko Budurina, uz asistenciju generalnog vikara don Ante Ivasa, zatim don Ante Lovrića-Caparina, dekana nadžupsko-opatske crkve u Skradinu, te svećenika i redovnika šibenske biskupije. Na svetkovini Male Gospe, zaštitnice Skradina, ove su godine, zajedno s mnogo manjim brojem hodočasnika nego što je uobičajeno, bili nazočni i čelnici općine Šibenik — predsjednik Skupštine općine Šibenik, mr. Paško Bubalo i Božo Erlić, sekretar Sekretarijata za društvene djelatnosti

RAZGOVOR S PAŠKOM BUBALOM, PREDSJEDNIKOM OPĆINSKE SKUPŠTINE ŠIBENIK

VELIKI RATNI PODVIG

Pobjedu u rujanskom ratu u svakom slučaju treba obilježiti. Proslavu pobjede grada Šibenika i njegove općine povezati ćemo s proslavom svetog Mihovila. Postupno ćemo stvarati feštu koja Šibeniku pripada i koju zaslужuje

Stranica 3.

novosti

NEDJELJA.

JOŠ JEDAN DRAMATIČAN RATNI DAN GRADA POD ŠUB

OD JEDNOM 24 AVIONA BOMBARDIRALA ŠIBENIK

SIBENIK

NA POPRIŠTU JEDNE OD MOŽDA PREKRETNIČKIH BIT Vrijednost: 100 KM

„JEMATVA“ TENKO

PRIČA O »PUČKOŠKOLCU«

Ni vrijeme u ratu nije postojalo, i ono postaje relativno, ne mjeri sve stvari i pojave istom mjerom. Ima nekih pojava, kao što je život prognanički na prijmer, gdje se protekla godina dana razvukla u vječnost, izbrisala se mjera, vrijeme se umjesto mjere pretvorilo u neograničenu čežnju. S druge strane, misli na rođni dom, drage koji su stradali i grmljavina dušmanskog topništva, kao da se dogadaju sada, ne ma uopće između njih i nas vremenske distance, tu je vrijeme stalo, ni ovde ono nije mjera za dužinu trajanja.

No, i pored toga što nam se čini da ne postoji objektivna mjeru za dužinu trajanja, dogadaji i procesi protekli godine su nadolazili i prolazili munjevitom brzinom, u nju je stala čitava jedna era.

Najveći dio naše domovine uspije se spasiti ispod jugočetničke čizme, postali smo međunarodno priznata država, primljeni smo u Ujedinjene narode i druge međunarodne asocijacije. Iz malih i slabo naoružanih policijskih postaja izrasla je Hrvatska vojska do stojna poštovanja i povjerenja. Još bi se moglo redati novosti iz samo jedne godine koje spadaju na jednu — onu ljepšu stranu medalje. Više nas međutim, zaokuplja ona druga — ružna strana medalje, što je i normalno jer čovjek ono što je dobro smatra prirodnim, običnim, onim što se samo po sebi razumiye, dok ga ona druga strana zao koplja čitavog, ne da mu mira, tje ra ga da je mijenja. Ta druga strana medalje je privremeno okupirani dio Lijepa naše, žrtve rata, prognici, spaljena sela i gradovi, blokirani promet, obamrlo gospodarstvo, siromaštvo ...

Šibenik i njegova subregija i u ovom pogledu dijeli sudbinu Hrvatske i na njegovoj medalji je rat utisnuo lijepe i ružne slike, od sudbonosne rujanske pobjede do ohlađenih peći njegovih tvornica hraniteljica i okupiranog zaleda.

Razlika između optimista i pesimista, dobronomernih i zlonamernih, ambicioznih i depresivnih, najbolje se vidi upravo u odnosu spram »jedne i druge strane medalje«. Optimisti, ambiciozni i do-

Šibenik je vezan za ovu »priču« iz najmanje dva razloga. Prvo što se u njegovoj neposrednoj blizini konstruirala priča i drugo i najbitnije što je umišljeni soldat nadomak Krešimirovu gradu po prvi put doživio poraz! Od tih dogadaja do danas situacija se toliko promjenila da ni priča ni njeni sudionici više ne odgovaraju stanju stvari. Umjesto »pučkoškolca« tu je zapravo bio dobro instruirani bradati četnik, umjesto »soldata viteza« propali razbojnik, a onaj pak srednjoškolac je preko noći postao zreo, mladi čovjek, sposoban da preuzme svoju sudbinu u svoje ruke (što je i učinio). Tako eto nema ni priče ni njenog autora, preselili su zajedno na drugi svijet, tamo gdje je i mjesto bradatim spodobama sotonskog izgleda — u neki od krugova pakla

bronamjerhi ističu prvu, onu lijepu stranu medalje i za nagradu dobivaju optimizam i zadovoljstvo, dok grintavci i depresivci gledaju samu onu ružnu stranu i za kaznu dobivaju malodušnost i osjećaj prokletstva i bezizlaznosti. I jedni i drugi imaju argumente, ali prvi su snaga, oni vuku naprijed unatoč otporu drugih. Nema ni jednog naroda na svijetu u kojem nema i jednih i drugih. Sreća je u tome što u Hrvatskoj ima više onih prvih. Da je tomu tako vidi se po žestini i snazi kojom je hrvatski narod odgovorio na četničku agresiju, kojom podnosi siromaštvo i sve druge nedaleke koje mu je ovaj krvavi rat donio. Ta energija je zalog našoj pobedi i izvor za otvaranje perspektive.

I sâm rat na tlu Hrvatske tijekom vremena mijenja oblike i metode. Počeo je kao pobuna odmetnika u kojoj je bivša JA u početku tobože igrala ulogu pomiritelja i zaštitnika. Tada je već glavni četnički ideolog Jovan Rašković slikevito prikazivao situaciju govoreci da je srpsko kninske krajine dječak pučkoškolac, hrvatska vlast (mislio je i na narod) mladič srednjoškolac, ali ovaj pučkoško-

lac ima starijega brata — do zuba naoružanog soldata. Nije teško zaključiti što bi se dogodilo, a dogodilo se, ako dode do obračuna između prve dvojice. Smisao ove priče nije, kako je autor želio da bude, obračun između pučkoškolaca i srednjoškolaca u kojem bi »soldat« viteški zaštitio slabijega, nego je to trebalo biti elegantni način da »soldat« to jest jugoarmija likvidira mladog nadobudnog srednjoškolca (simbol nove Hrvatske).

Po svim logikama koje su se rojile u voždovo glavi priča je morala završiti likvidacijom ili u blžem slučaju zarobljavanjem »srednjoškolca«, da bi kao u bajci ushićeni soldat s »izbavljenim« dječakom nesmetano gazio po hrvatskoj zemlji.

Šibenik je vezan za ovu »priču« iz najmanje dva razloga. Prvo što se u njegovoj neposrednoj blizini konstruirala priča i drugo i najbitnije što je umišljeni soldat nadomak Krešimirovu gradu po prvi put doživio poraz! Od tih dogadaja na ovomo situaciju se toliko promjenila da ni priča ni njeni sudionici više ne odgovaraju stanju stvari. Umjesto »pučkoškolca« tu je zapravo bio dobro instruirani bradati

četnik, umjesto »soldata viteza« propali razbojnik, a onaj pak srednjoškolac je preko noći postao zreo, mladi čovjek, sposoban da preuzme svoju sudbinu u svoje ruke (što je i učinio). Tako eto nema ni priče ni njenog autora, preselili su zajedno na drugi svijet, tamo gdje je i mjesto bradatim spodobama sotonskog izgleda — u neki od krugova pakla.

Još jedan pokušaj da se uspostavi kakva takva komunikacija u mjesnim zajednicama bivše općine Skradin pokazuje da postoji dobra volja samo s jedne strane. Izgleda da su oni s druge strane

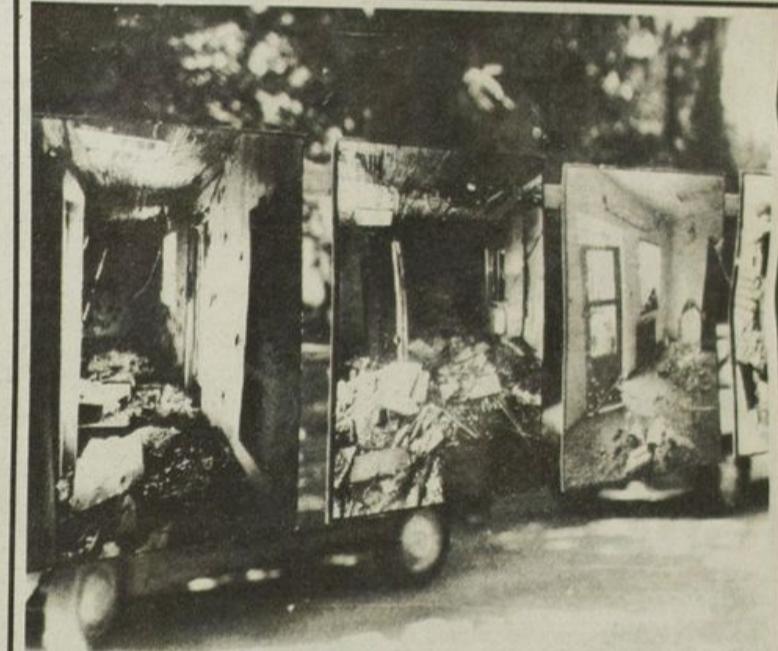
shvatili ratno stanje i okupaciju dijela Hrvatske, kao svoju jedinu varijantu opstanka. Vijesti o novim rušenjima hrvatskih svetišta i kuća, doseljavanju Srba iz drugih područja na teritorij takozvane rizičaste zone, govore o dalnjem zapletu a nikako raspletu događaja.

Iako na globalnom planu srpska politika, barem prividno, skreće od Miloševića k Paniću, ti se vjetrovi još ne osjećaju kod četničkih uslijanih glava. Oni zapravo u jednoj bezizlaznoj situaciji drže kao taoce i okupiranu hrvatsku zemlju i sve koji na njoj žive — dokle?

Dotle dok im »stariji brat« ne promjeni ulogu, ili dok pred silom ne budu morali uzmacati.

Ovo drugo je vjerojatnije jer pitanje je koliko još funkcioniра »prenošenje komande« iz centra k periferiji.

Ivan BURIC

RAZARANJA NA FOTOGRAFIJAMA

Fond za obnovu Skradina »Pax et bonum« na dan proslave blagdana Male Gospe priredio je i izložbu fotografija kuća razrušenih četničkim granatama u posljednju godinu dana. Izložba djelo grupe foto-reportera i fotografa bila je postavljena i u Zagrebu, u muzejskom prostoru na Jezuistskom trgu. Inače, u Fond za obnovu Skradina novac stiže svakodnevno, iz zemlje i inozemstva

PRODAJA STANOVA U DRUŠVENOM VLASNIŠTVU

MAKSIMALNO ZAŠTITITI KUPCA

Usprkos prisutnoj izravnoj ratnoj opasnosti na području šibenske općine, treba poduzeti sve potrebne mјere na angažiranjem pružanja administrativne i stručne pomoći pri kupnji stanova te na pojednostavljenju cijelokupnog postupka s ciljem maksimalne zaštite kupca — to je jedan od zaključaka s radnog sastanka, održanog nedavno u općinskom Sekretarijatu za razvoj i korištenje prostora, na kojem su nazočni bili predstavnici Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i stambeno komunalne djelatnosti, spomenutog općinskog Sekretarijata, Općinskog fonda za finansiranje stambeno-komunalnih djelatnosti, prometa i vodoprivrede, Javnog pravobranilaštva Općine Šibenik te predstavnici prodavatelja stanova poduzeća TLM, Hrvatske elektroprivrede, Hrvatskih cesta i »Rivijere«.

Sastanak je održan na inicijativu Ministarstva, odnosno Vlade Republike Hrvatske, kako bi se posprešila prodaja stanova u društvenom vlasništvu, kojih je prema podacima Javnog pravobranilaštva Općine Šibenik, od 1. siječnja, do 9. rujna 1992. godine prodati 360 i to uglavnom za

tovinu u devizama. Prodaja stanova, naime, u cijeloj Hrvatskoj pa tako i u Šibeniku ne ide kao što je to bilo planirano. Razlog je nekoliko, no čini se da je osnovni pad životnog standarda, a potom i još ujvijek prisutna ratna opasnost. Osim zaključka navedenog na početku ovog teksta, na sastanku u Šibeniku tijekom rasprave istaknuti su neki od osnovnih problema koji otežavaju i usporavaju postupak kupnje stanova. To su: neažurno dostavljanje podataka od strane zemljano-knjižnog odjela Općinskog suda u Šibeniku kako bi se utvrdilo da li u smislu Zakona stan može biti predmet prodaje ili ne, potom raznolikost u ponašanju banaka posebice kada je u pitanju stara devizna štednja, pa nepotrebno administriranje nekih općinskih organa što odgovarajući postupak prodaje stanova i konačno korekcije zapisnika o bodovanju vrijednosti stana.

Nužno je, stoga, rečeno je na primjeru način upoznati sve zainteresirane gradene o prednostima kupnje stana, najbržem načinu kupnje te o negativnim posljedicama dokidanja stanarskog prava i stvaranja najmanjeg odnosa nakon donošenja novog

Zakona o stanovanju od kojeg se očekuje rješavanje sudbine onih koji stan neće otkupljivati. Da bi se smanjili svaki istaknuti problemi vezani uz kupnju stanova, organizirat će se na razini općine, radni sastanak s predstavnicima zemljano-knjižnog odjela, Uprave društvenih prihoda i domicilnih banaka, a nadležno republičko ministarstvo će u okviru svojih ovlaštenja u suradnji s drugim ministarstvima Republike Hrvatske, predložiti odgovarajuće mјere u primjeni spomenutog Zakona radi njegove efikasnije primjene.

Da li će akcija nadzora nad provođenjem Zakona o prodaji stanova biti učinkovita, vidjet će se. Osim što su se predstavnici Ministarstva na terenu izravno upoznali s dosadašnjim postupkom prodaje stanova po općinama, izvršnim vijećima i javnim pravobraniteljima, dostavljen je »Naputak za primjenu propisa o prodaji stanova«. U naputku su navođeni neophodni dokumenti što ih kupac predaje prodavatelju. Kupcu je, dakle, potreban pismeni zahtjev za kupnju stana, zahtjev za sklapanje ugovora o kupoprodaji s tim da ako se stanar odmah odlučuje za sklapanje ugovora

tada nije potrebno posebno upućivati zahtjev za kupnju. Uz zahtjev za sklapanje ugovora potrebno je priložiti dokumente, odnosno dati izjavu o stanarskom pravu, stjecanje kojeg se dokazuje samo jednim od dokumenata bilo da je to ugovor o korištenju stana, ugovor o zamjeni stana, akt o dodjeli stana, akt o potvrđivanju stanarskog prava, sudske presude i slično. Ako stan kupuju supružnici, onda daju izjavu u ugovoru, ako je kupac jedan od supružnika tada uz zahtjev prilaže ovjerenu suglasnost drugog supružnika, ako je, pak, kupac stanar koji nije u braku, dovoljna je samo izjava u ugovoru. Ako stan kupuje član obiteljskog domaćinstva stanara, tada uz dokaz o stjecanju stanarskog prava stanara, prilaže i ovjerenu suglasnost ostalih stanara, uvjerenje o prijavi prebivališta kupca, izvod iz odgovarajućih maticnih knjiga ili drugi dokument o srodstvu stanara, odnosno o postojanju obiteljskog domaćinstva.

Da bi kupac dokazao pravo na postupak, potrebna je za godine radnog staža potvrda poslodavca ili kopija radne knjižice ili kopija rješenja o mirovini. Ako u rješenju o mirovini nije posebno naznačen radni i priznati

staž za mirovinu, tada je kupac dužan dati pismenu izjavu o tome da li mu je u mirovinski staž učinjeno i uvećano trajanje radnog staža tzv. beneficijarni mirovinski staž. Ako stanar ima troje ili više maloljetne djece to dokazuje izvodom iz maticne knjige rođenih za kojeg nije važan datum izdavanja. I konačno, ako kupac supružnik ili član obiteljskog domaćinstva ostvare popust u cijeni stana iz razloga što je stanar poginuo u domovinskom ratu ili je teški invalid, tada je dovoljno priložiti vjerodostojne dokumente.

Državljanstvo kupac dokazuje ko-prijem domovnice ili osobne iskaznice ili putovnice ili kopijom važeće vojne isprave.

Iz svega proizlazi da je pored već dva navedena razloga koji »koče« prodaju društvenih stanova (rat i sloboda kupovna moć stanovništva) prisutan i treći — suvišno administriranje i birokratiziranje. Tako je bilo do sada — ubuduće, odlučan je zakonodavac — kupcu maksimalno treba podrediti postupak prodaje stanova i pri tomu zaštiti njegova prava.

N. FRIGANOVIC

RAZGOVOR S PAŠKOM BUBALOM, PREDSEDNIKOM OPĆINSKE SKUPŠTINE ŠIBENIK

VELIKI RATNI PODVIG

O Šibeniku je mnogo toga zapisano u proteklih godinu dana. Nakon pobjede u rujnu '91. Šibenik i njegovi branitelji su dobili epitet prve velike ratne hrvatske pobjede i svojevrsne prekretnice u rujanskem ratu. Tada je trebalo izdržati, suprotstaviti se daleko nadmoćnjem neprijatelju. Jednostavno rečeno trebalo je opstati jer osim »povlačenja u more« nije bilo alternative. Prelistavajući povijesno značajne nadnevke moglo bi se reći da je Šibenik još jednom položio ispit.

Godinu dana nakon rujanskog rata suočeni s novo/stari problemima možemo tek nagadati što bi se dogodilo da je Šibenik onda pao. Ili možda biti kritičniji pa se zapitati da li se moglo i više. U svakom slučaju Šibenik, a pri tomu mislimo na cijelu općinu, odigrao je jednu od najznačajnijih uloga u domovinskom ratu. Rujanskog se rata prisjećamo u razgovoru s predsjednikom Skupštine općine Šibenik, mr. Paškom Bubalom.

● Rat u šibenskoj općini počeo je prije rujna, prve neprijateljske akcije bilježimo još u svibnju kada su u Bratiškovce upali Martićevi teroristi, da bi sukob kulminirao u rujnu s napadom na Šibenik. Kako s distance od jedne godine gledate na stanje koje je prethodilo rujanskom ratu?

— To je bilo vrijeme naših priprema za obrambeni rat. Kako je neprijatelj bio nadmoćniji, bili smo daleko slabije naoružani, tražili smo sve načine da popravimo našu situaciju. Stoga je često i naše strane išla inicijativa za razgovore, a prihvatali smo je i ukoliko je dolazila s neprijateljske strane. Raspravljalj smo i oko komunalnih problema samo da bismo dobili na vremenu. Naš štab je tako procjenjivao i nije bilo loše što smo razgovore prihvatali iako su bili zamorni i maratonski. Dobivali smo na vremenu i oružje je polako stizalo. Treba znati da je neprijatelj bio deseterostruko jači i u tom smislu nam je vrijeme bilo saveznikom. Pokušavali smo i zapovjednika garnizona u Šibeniku, admirala Duru Pojera, urazumiti. Izdržao sam više razgovora, kao i dr. Boris Kale, s njim. Uveravali smo ga da prijede na našu stranu, povlađivao nam je u razgovoru, ali se ipak nije odlučio prijeti k nama. Krizni štab je imao svakodnevne sjednice, a uoči samog napada, dvadeset peti sata prije, dobili smo upozorenje iz osmog vojnopolomorskog sektora da će nam u slučaju da ne prestanemo s blokadom vojarni, što smo radili po nalogu MUP-a i vlade Hrvatske, biti razoreni vitalni objekti u gradu i općini, a na prvo mjesto je stavljena katedrala svetog Jakova. Dakle, napad na katedralu nije bio slučajan.

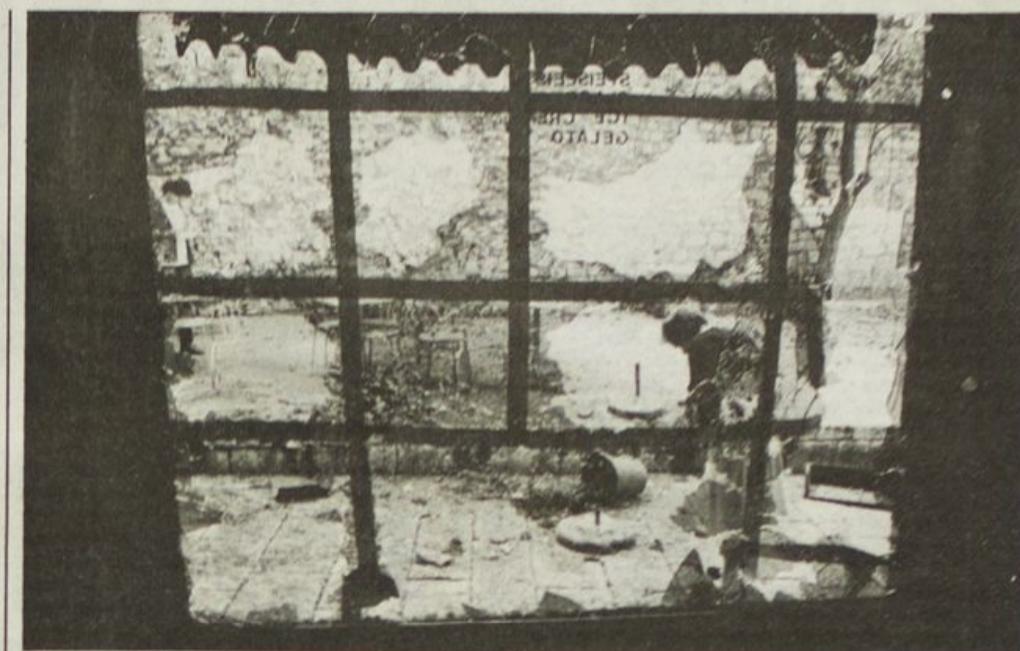
● Organizacione pripreme su započele još prije, mogli bismo slobodno reći gotovo odmah nakon višestračkih izbora. Uostalom prvi kalašnjikovi su u šibensku općinu stigli u listopadu 1990. godine?

— Prvi kalašnjikovi su stigli šleperima noću 16. na 17. listopada. Tada me osobno nazvao ministar obrane, general Martin Špegelj, i njegovu poruku sam prenio našim ljudima koji su preuzeли transport. Oružje je podijeljeno uz znanje šibenske Policijske uprave. Uglavnom su ga primili članovi Hrvatske demokratske zajednice, ali je bilo i drugih koji su uzeli oružje. Kanje su stizali i drugi transporti naoružanja, ali sve je to bilo znatno slabije u odnosu na snagu bivše JNA. Još nismo raspolagali s teškim oružjem do kojeg smo došli tek u rujanskom ratu zauzimanjem vojarni Žečevo, Smokvica i Žirje. U prvoj fazi smo se u prvom redu pripremali za suzbijanje državnog udara u kojem je glavnu ulogu trebala odigrati bivša jugovojna. To su danii u siječnju 1991. kada smo očekivali nešto drugo od onog u rujanskom ratu. Spremali smo se na udar koji bi išao iz vojarni »Rade Končar« i »Ante Jurić«, da spriječimo ulazak vojske u grad. Eventualno da ih pustimo u određeni dio grada gdje bismo ih mogli okružiti i likvidirati. Situacija u rujnu bila je sasvim nešto drugo. Napadnuti smo iz svih pravaca i iz svih vrsta oružja kojima je raspolagala bivša JNA — ratnim brodovima, zrakoplovima, tenkovima...

Sve je bilo izuzetno opasno, a po mojoj prosudbi najteže je bilo kada su tenkovi iz pravca Drniša krenuli prema Šibeniku. At-

mosfera u Zapovjedništvu je postala teška. Tada je zapovjednik šeste operativne zone, Mate Viduka, pokušavao riješiti situaciju. Prema drniškom pravcu uputio je Luku Vujića, a javljali su se i dobrovoljci. Sjećam se jednog mladog odvažnog čovjeka, Čaleta-Car neka mi oprosti ne mogu se sjetiti imena, koji je sakupio tridesetak dobrovoljaca i rekao da se stavlja na raspolažanje za zaustavljanje tenkova na Tromilju. Tenkovi su se približili gradu ali ipak nisu prošli. Držim da je to bila jedna od najdelikatnijih situacija. Dolaskom zapovjednika Luke Vujića na drniški pravac, uz sudjelovanje dobrovoljaca iz Pakova Selja i Pokrovnika, situacija se na sjevernom dijelu bojišnice promjenila i od tada se stanje počelo smirivati. Već su tekle pripreme za oslobadanje mosta i potpuno ovladavanje desne strane Krke.

Akcija na mostu je započela subotu na nadjeju i u ponedjeljak je most bio potpuno oslobođen. Prestala je uzbuna, opća i zračna opasnost. Šibenik je tada izgledao tužno i jadno, ali radosno u srcu jer smo ostvarili jednu od najznačajnijih pobjeda u njegovoj povijesti. U slučaju suprot-

jejom ljeta '91. dovedena u red, ljudima su omogućila da se sigurno sklone. Od zračnih napada i granata nismo imali većih žrtava.

● Tada ste i obilazili skloništa?

— Obišao sam skloništa u novoj pošti, u robnoj kući, sklonište u »Elektri«. Hrabrili smo ljudi, podizali moral da istraju dok ne oslobođimo Šibenski most. Ljudi su bili prilično dobrog raspoloženja. Tu je veliku ulogu odigrao Radio-Šibenik s kojim smo stalno bili u vezi. Mogu vam iskreno kazati da me Radio-Šibenik oduševio što uvijek govorim. U najtežim trenucima je bio uz naše grada, kao što je i danas.

● Mnoge je najteže pogodilo ranjavanje katedrale. Kakvi su bili komentari izvan Šibenika u kontaktima koje ste tih dana ostvarili?

— Čim smo saznali da je katedrala pogodena stupio sam u kontakt s našim biskupom dr. Badurinom i zamolio ga da vijest o napadu na katedralu i njenom rušenju ode u svijet, što je on preko Dubrovnika pozivajući papinskog nuncija u Beogradu i učinio. Napad na katedralu u pravom smislu odgoditi za dvadesetpeti sata, lakše smo riješili pitanje mosta. Da smo nastavili dalje možda bismo uspjeli oslobođiti cijelu šibensku općinu, ali ponavljaju nismo mogli imati u vidu samo interese šibenske općine nego i o hrvatskim općim interesima. Ne treba zaboraviti da je i jugovojnska još uvijek bila nadmoćna. Taktika primirja nije nam uvijek odgovarala, ali je bilo slučajeva kada nam je išla na ruku. U trenutku kada je oslobođen Šibenik, Sisak je bio u teškoj situaciji. O svemu tome je trebalo voditi računa. Ipak smo akciju produžili za jedan dan, na što se predsjednik Tudman možda malo ljutio, ali vjerujem da mu je u srcu bilo drago.

● Civilni život, vitalne gradske službe nisu stale raditi ni za najžešćih napada na grad... — Vidite, Krizni štab je formiran u kolovozu 1991. U štabu su bili podijeljeni resori i bila je pokrivena sva infrastruktura. Bili smo svjedoci da je nakon vrlo teškog kvara struja došla za dvadesetak sati. Voda nam nije dolazila u pitanje, isto tako telefonija, prva pomoć, opskrba, vatrogasci. Naše komunalne službe su tih dana zaista funkcionirole besprijekorno.

● Kako obilježiti obljetnicu rujanskog rata?

— Pobjedu u rujanskom ratu u svakom slučaju treba obilježiti. Proslavu pobjede grada Šibenika i njegove općine povezati ćemo s proslavom svetog Mihovila zaštitnika Šibenika. Naime, polazimo od sljedećeg. Ako Dubrovnik ima svetog Vlaha kao zaštitnika i feštu, ako Split ima svetog Duju, Zadar obnavlja feštu svetog Krševana, onda i Šibenik treba obnoviti feštu svog zaštitnika, svetog Mihovila. Da se malo vratimo u povijest. Sveti Mihovil u prvoj Jugoslaviji je slavljen vrlo skromno. S druge strane katedralni zaštitnik sveti Jakov i sveta Ana, sjećam se kao dijete, imali su obilježje pučke zabave, velike fešte. Obala je bila puna svijeta, svakakvih štandova. Nakon drugog svjetskog rata ta se fešta polako gasila jer je imala vjersko obilježje. Danas zbog drukčijeg načina života ljeti, u doba srpnja kada su velike vrućine, teško da bi mogli privući više publike. Mislim da bi sveti Jakov trebao ostati katedralni svetac, zbog čega mi nadam se nitko neće zamjeriti, a da sveti Mihovil dobije image šibenske fešte. Jasno je da to nije lako preko noći ostvariti, trebat će vremena, a ove godine mislimo obilježiti taj dan. Točnije dan uoči svetog Mihovila, 28. rujna, planiramo organizirati zabavu na trgu između općine i hotela »Jadran« gdje očekujemo nastup naših vrhunskih imena estradne umjetnosti: Vice Vukovu, Arsena Dedića, Miše Kovača, Ive Pattiere i još nekih imena. Volio bih da nastupi i Zdravko Škender, koji je kako čujem u nekim mjestima u Šibeniku malo zapostavljen. Tako ćemo obilježiti blagdan svetog Mihovila i pobedu u rujanskom ratu. Postupno ćemo stvarati feštu koja Šibeniku pridaje i koju zasluguje.

● Na kraju trenutno najbolnja tema — povratak prognanika?

— To je najveća briga općinske vlasti. Povratak smo na neki način započeli. Drago mi je što sam prije nekoliko dana na Malu Gospu bio u Skradinu i kažu mi da se dvije trećine Skradinjana vratilo. Počela je polako obnova krovova, jer kuća se obnavlja od krova a podiže iz temelja. Vjerujem da će Skradin biti odskočna daska odakle će se hrvatsko stanovništvo vraćati u skradinsko zaleđe. Strpimo se još malo da vidimo rezultate najnovijeg posjeta Vancea i Owenu. Pink zone su, kao i čitavo UNPROFOR neka još pokuša, ako ne, kako kaže predsjednik Tudman, istekom roka od godine dana nema smisla da više djeluju ako nisu u stanju riješiti bitne probleme. Postoji i alternativa. Inače, pomoć koja nam je obećana iz inozemstva nadam se da će stići. Riječ je o građevinskom materijalu koji grad Trier u Njemačkoj prikuplja za potpuno stradale Rupe i Čistu Veliku. Obećana je pomoći i Skradinu, što je momentalno najaktualnije, a to je građevinski materijal za saniranje krovova koji su najviše stradali u Skradinu.

Razgovarao: Ivica POLJIČAK

Čini mi se da je sve prohujalo u ovih godinu dinamičnih dana nakon rujanskog rata. Često se pišta da li je moguće da je već protekla skoro godina dana. U rujnu prošle godine, hvala Bogu, dobro smo se snašli i bitka je dobivena na jednom od strateški najbitnijih prostora i važnoj točki srednjeg Jadrana. U slučaju našeg neuspješnog prijetila je da Dalmacija bude odsjećena od ostatka Hrvatske i da pod znak pitanja dođu Trogir, Split i ostale južnodalmatinske općine, a isto tako bi i Zadar ostao potpuno ugrožen

nog, čega smo se pribjavali ali smo vjerovali u pobjedu, prijetila nam je katastrofa. Demokratske promjene bi bile poništene, hrvatski biće bi bilo ugroženo, politički i kulturni i civilizacijski bilo ugroženo, postali bismo robije velikosrpskog imperializma.

● U samom gradu tijekom rata dosta se govorilo o snajperistima?

— Vijesti o snajperistima kružile su gradom ali su to uglavnom bile dezinformacije. Problem snajperista je ipak bio minoran. U odnosu na druge gradove, na Karlovac, na Osijek itd. gdje su padale žrtve od djelovanja snajperista, da o Sarajevu i ne govorimo, Šibenik je u tom pogledu bio pošteden takvih opasnosti i napada.

● Šibenčani su ostali u svojim domovima, nije bilo izbjeglica?

— Upravo je ostanak civilnog stanovništva bio najveća podrška našim braniteljima i u skradinskom zaleđu i u samom gradu.

● Da li je to proradio šibenčki inat ili se više radi o organiziranosti obrane?

— Karakteristika je Šibenčana da su ponosni i borbeni i da ne dopuštaju tuđinu da uđe u grad što je i povijest pokazala. Ali su isto tako i pripreme učinile svoje. Konkretno skloništa, koja su ti-

lu riječi je značio napad na hrvatsku kulturu i civilizaciju. Šibenska katedrala je poznata širom svijeta, najlepša je hrvatska katedrala, i pogotkom jugovojnske u njenu kupolu alarmirana je čitava svjetska kulturna javnost.

● Pretjeruje li se s ulogom Šibenika u domovinskom ratu?

— Ne bih želio osporavati ulogu drugih gradova, primjerice Varaždina gdje je osvojena velika vojarna iz koje je oružjem naoružano nekoliko brigada, Bjelovara, Gospic i drugih gradova, ali Šibenik je bio prva velika hrvatska ratna pobjeda, agresor je odbačen od grada, to je bio veliki ratni podvig. Doduše dio šibenske općine je privremeno okupiran, ali, nažalost, s onim čime smo raspolagali prije rujna nismo mogli obraniti sva mjeseca u skradinskom zaleđu. Jednostavno rečeno nismo imali oružja.

● Da li se u rujanskom ratu moglo više?

— Ne kažem, možda se moglo i više. Bili smo u naletu ali smo istodobno morali voditi računa o općim interesima Hrvatske. Tada smo ja i predsjednik Juras razgovarali s predsjednikom Tudmanom. Stigla je naredba da se obustavi napad jer je dogovreno primirje. Primirje smo ipak us-

MUKE PO STAROJ DEVIZNOJ ŠTEDNJI

Uredba o pretvaranju stare devizne štednje u javni dug Republike Hrvatske preko noći je 27. travnja 1991. blokirala štedne uloge građana. Bio je to šok za tisuće štediša koji su ne vjerujući da se takvo što može dogoditi, ostavili svoje devize u bankama. Usljedilo je vrlo brzo surovo otreženje i muke po staroj deviznoj štednji. Banke i država počeli su prebacivati lopticu krvnje između sebe, a štedišu su prosvjedima pokušale doći do svog novca. Ukupan dug države prema građanima po staroj deviznoj štednji težak je 3,5 milijarde američkih dolara. Udio Jadranske banke u tom dugu bio je krajem kolovoza 89 milijuna i 730 tisuća njemačkih maraka.

Da li zbog prijetnje da će stara devizna štednja postati opasan instrument u kanaliziranju političkih opredjeljenja građana ili zbog progjece da bi njezino odmrzavanje, pa makar i na kapaljku, moglo biti značajan amizer sve većoj socijalnoj napetosti, u početku vrlo restriktivna uredba ipak je omekšala u proteklih godinu i pol dana. To se naravno nije dogodilo ni približno u onolikom opsegu koliko su štediše željele.

Već je propisima o provedbi uredbe o pretvaranju deviza u javni dug za svaku banku utvrđen iznos koji one mogu mjesечно otkupljivati za račun stare devizne štednje, ali su i točno propisani slučajevi kada se devize mogu isplaćivati, u dinarima naravno. Na prvom mjestu isplaćuju se za popravak kuća prognanika kada se oni vrate u svoja mesta, zatim kao pomoć obiteljima poginulih i ranjenih hrvatskih branitelja što se dokumentira potvrdama Ministarstva obrane RH.

Treća kategorija su socijalno ugrožene štediše koji svoj položaj dokazuju potvrdama Centra za socijalni rad. Jadranska banka isplaćiva je staru štednju za posljednje dvije kategorije štediša. Isplata za popravak prognaničkih domova dosad nije bila budući da njihov povratak na našem području još nije počeo.

Starom deviznom štednjom, osim toga,

mogu se kupovati dionice i stanovi. Dosad je konštena za kupnju dionica na šibenskom području u samo dva slučaja, jednog privatnog poduzeća i »Zagrebmontage«. Pretvaranje starih deviza u dionice krenut će tek onda kada kreće pretvorba vlasništva. Sve više štediša, međutim, svojim začlenjenim novcem kupuje stanove unatoč tomu što im se ne odobrava popust kao kad kupuju deviznom gotovinom. Država ih je, naime, i tu zakinula praveč razliku između starih i novih deviza.

Osim svog stana može se kupiti i stan člana obitelji ili bilo koje druge osobe. Vlasnik štedne knjižice može cesijom pravo raspolažanja devizama prenijeti na nekog drugog. Svoj stari devizni račun ne može, međutim, prenijeti na drugu banku. Koliko će tko deviza iskoristiti za kupnju dionica ili stana ovisi o tomu koliko ih ima budući da ograničenja te namjene nema.

Jadranska banka je od početka nastojava izići u susret svojim štedišima pa je odnošenja uredbe stalno vodila takvu politiku, tvrdi Leila Aras, direktorica direkcije za

poslovanje sa stanovništvom. Da bi im koliko toliko olakšala muke donijela je nekoliko internih odluka o otkupu stare devizne štednje za svoj račun i otvorila neke dodatne ventile za njihovu isplatu. Posljednja je bila odluka prema kojoj svaki štediša može podignuti u dinarskoj protuvrijednosti 100 njemačkih maraka mjesечно. Na toliko imaju pravo osobe starije od 65 godina uz predočenje osobne iskaznice, nezaposleni prijavljeni Zavodu za zapošljavanje ali i domaćice koje nikad nisu tražile posao uz potvrdu mjesne zajednice. Isto iznos isplaćuje se onima koji rade ili su u mirovini, ali primaju minimalac. On je u kolovozu bio 19.000 hrvatskih dinara. Roditeljima, kojih se djeca redovno školjuju izvan mesta boravka banka je također dopustila isplatu dinarske protuvrijednosti od 100 maraka za svako dijete. Potvrde za te isplate vrijede do 1. studenoga ove godine. Nakon toga bit će potrebni novi papiri. Za svaki od spomenutih osnova novac se isplaćuje posebno pa ako ih se kumulira nekoliko mjesечно se može podignu-

DEVIZNA ŠTEDNA KNJIŽICA

dući da banka ne ispituje srodstvo umlog sa štedišom. Potrebno je predložiti račun i smrtnicu osobu čiji se pogreb plaća.

Gradanima kojima je država u javni dug pretvorila desetke ili stotine tisuća maraka, a ima ih i sa štednjom od milijun švicarskih franaka sve je to slaba utjeha.

Probleme svojih najjačih štediša Jadranska banka rješavat će pojedinačno. Sada je najvažnije povratiti njihovo povjerenje. To je važno i zbog priliva svježih deviza u banku. Nova devizna štednja začudo i unatoč sveučnosti je do kraja kolovoza uvođena i u natoči srednji iznosi 1.754.000 njemačkih maraka.

Da li može doživjeti sudbinu stare? Ni u kom slučaju, kategorično tvrdi Leila Aras. Narodna banka Hrvatske preuzeala je javno za staru deviznu štednju. Nova je, međutim, obveza banaka. NBH prisilila ih je na deponiranje deviznih uloga u inozemstvu, a likvidnost svake banke prati se svakodnevno. Otkako je dobila veliko ovlaštenje Jadranska banka svoje devize deponira u stranim bankama izravno (ranije joj je posrednik bila Zagrebačka banka), očarava ih i nastoji postići što je moguće veću kamatu. Jadranska banka je nedavno radi lakšeg i bržeg protoka deviza prema inozemstvu otvorila svoje račune u 8 stranim banaka, u Njemačkoj, Italiji, Sjedinjenim Američkim Državama, Švicarskoj, Austriji i Finskoj. Deponirani iznos deviza u inobankama već danas je veći od ukupnog iznosa nove devizne štednje građana. Zbog toga se slučaj stare devizne štednje ne može ponoviti. Banka će novu pokušati potaknuti većim kamatnim stopama i očaravanjem na kraće rokove. Pokazuju se te mijere uspešnima trebalo bi krenut i kreditiranje građana. Zasad zahtjeva za stambenim kreditima ili kreditima za nabavu opreme nema iako je kamatna stopa od 36 posto na godišnjoj razini izuzetno niska. Životni standard je toliko pao da je malo broj onih koji svojom plaćom mogu otplaćivati mjesecne obroke ili garantirati njihovu otpлатu. Na stare devize još se ne odobravaju krediti, ali Jadranska banka bi svojim štedišima mogla uskoro otvoriti i tu mogućnost.

Samo jedna loša turistička sezona puno bi toga promijenila. Drastično bi povećala priliv deviza, a sigurno velikim dijelom odmrla i staru štednju — uvjerenja je gospoda Aras.

Loša turistička sezona ovisit će o za-vršetku rata i konačnom smirivanju političkih prilika u Dalmaciji. Koliko dugo ćemo to čekati ovog je trenutka nezahvalno prognozira-ti.

M. RADIC

ZAKON O PRETVORBI JE LIBERALAN

AKTUALNOSTI

-Praksa je pokazala da je Zakon o pretvorbi društvenih poduzeća jako liberalan. Samo ga treba dobro poznavati i znati druge propise, tijekom razgovora će reći Andrija Kević, dipl. pravnik koji radeći na pretvorbi mnogih hrvatskih poduzeća, zajedno sa kolegama stječe vrijedna iskustva. U upravne se odbore nerijetko postavljaju ljudi koji dolaze iz političkih struktura. Na pretvorbi društvenih poduzeća menedžment i radnici moraju raditi zajedno, jer im je interes zajednički. Opasnost od podržavljenja privrede ipak postoji

u praksi sve više očitovati — uvođenje institucija suvremenog finansijskog i trgovackog poslovanja. Osim toga, za nas je sve ovo novo i svi moramo učiti što će biti najteže: primorati ljudi da usvajaju nova znanja i miljenju stečene navike, kaže g. Kević.

Zadovoljan učinkenim poslom

Radio je na pretvorbi poduzeća gotovo u cijeloj Hrvatskoj, pa tako i u nekim šibenskim poduzećima. Ljetni mjeseci kao da su donijeli »zatišje« i o pretvorbi se nije često govorilo. Kakva je trenutna situacija?

— Nakon »burnih« dogadanja u mjesecu lipnju, kada je većina društvenih poduzeća predala potrebu dokumentaciju Agenciji, zavladalo je neopravданo zatišje u isčekivanju rješenja, odnosno potvrda od strane Agencije. S obzirom na okolnosti u kojima se pretvorba odvija, mislim da ne trebamo biti nezadovoljni do sada napravljenim poslom, jer je oko 2400 društvenih poduzeća, što je dvije trećine od ukupnog broja društvenih poduzeća koja su obuhvaćena pretvorbom, predala Agenciji potrebnu dokumentaciju do 30. lipnja. Naravno, to samo po sebi ne znači i privatizaciju, jer se i zakon zove Zakon o pretvorbi društvenih poduzeća i svrha mu je da omogući pretvorbu društvenog, potpuno neodrživog oblika vlasništva, u racionalniji pravni oblik vlasništva, te je stoga pretvorba samo pravna pretpostavka za privatizaciju. Međutim, nakon predaje dokumentacije Agenciji, trebalo je odmah poduzimati razne promotivne i druge akcije radi osiguranja što boljeg plasmana dionica. Naime, većina poduzeća koja su u roku podnijela zahtjev za pretvorbu ići će po modelu prodaje radnicima idealnog dijela dionica, a ostatak će se prodavati tendorno. Stoga treba poduzeti potrebne radnje da bi se predloženi model zaista i realizirao, mišljenje je g. Kević.

— Moram naglasiti da obično na ograničenost ovog Zakona ukazuju ljudi koji nisu dovoljno stručni. Smatram da je ovaj Zakon jako liberalan i da mnogo toga omogućava. Ali, da bi ga se moglo primijeniti treba poznavati i druge propise i treba ga znati kombinirati s drugim propisima. Mogu to objasniti na jednom primjeru. Riječ je o našem vrlo poznatom poduzeću gdje je upravo u toku vrlo zanimljiva »konstrukcija«. Naime, radi se o značajnom stranom ulaganju, ali se i radnici u dobroj mjeri koriste svojim pravom na kupnju dionica, neka se potražuju prevara u dionice, dionice se prodaju... Zapravo je riječ o vrlo složenoj »konstrukciji« gdje se vrlo dobro može vidjeti da Zakon ni u kojem slučaju ne može biti zapreka za pretvorbu. Međutim, sada nam je najpotrebljnije — i to će se

da je praksa — u nekim sredinama više u nekim manje — pokazala da se u upravne odbore postavljaju ljudi koji dolaze iz političkih struktura. Posebno bih istakao da su jako često razlog za postavljanje upravnih odbora poremećeni odnosi u poduzeću, te da se taj razlog primjenjuje previše ekstenzivno. Ti upravni odbori izigravaju poslovodstvo i petljaju se u dnevne operacije te sami često izazivaju razne sukobe unutar poduzeća i sa menedžmentom umjesto da provode pretvorbu. Klasična funkcija upravnog odbora je da bude svojevrsna spona između vlasnika kapitala i menedžmenta. Odnosno, da kontrolira da li je kapital u funkciji profit-a, a od članova upravnog odbora se očekuje da poduzeće na raspolaženje stave svoja znanja, poznanstva i komunikativnost, te da osmisli uspješnu razvojnu strategiju poduzeća, reči će g. Kević.

Na upit o tome kakva je uloga direktora, odnosno menedžmenta s jedne, te radnika s druge strane u procesu pretvorbe i kako se u praksi ponašaju kaže:

— Poznati menedžer Lee Iacocca je analizirajući spašavanje »Chryslera« vrlo bitnim smatrao pravodobno uvidanje velike važnosti suradnje između menedžmenta i sindikata, odnosno radnika. Stoga, kaže Kević, smatram da i na pretvorbi društvenih poduzeća menedžment i radnici moraju raditi zajedno, jer bi im i interes trebao biti zajednički. Iskustva u praksi dosta su različita. Direktori su, s jedne strane u prilično teškom položaju jer osim redovne djelatnosti moraju organizirati i sve aktivnosti oko pretvorbe. S druge strane oni su u nekim slučajevima i glavna zapreka pretvorbi, iz raznih razloga. Nesposobnost menedžmenta posebno se očituje u onim poduzećima koja nisu u roku predala potrebu dokumentaciju Agenciji. Naravno, ovdje se radi o onim poduzećima koja se nalaze u područjima koja su duže bila izložena ratnim razaranjima i koja još ujek mogu »uhvatiti« rok za autonomnu pretvorbu. Sto se tiče radnika, reakcije su različite: od velikog entuzijazma i maksimalnog korištenja zaista velikih povoljnosti koje im pruža Zakon, pa do skepsi i potpunog nepovjerenja kada je riječ o kupnji dionica. Nepovjerenje radnika obično je posljedica nedovoljne informiranosti i ranijih loših iskustava u kupnji vrijednosnih papira, mislim na ranija iskustva s državnim obveznicima. Nije naodmet naglasiti i to da radnici kupnjom dionica ne stječu nikakva prava glede zaposlenja, jer kupnja dionica

ne jamči sigurnost radnog mesta. Ipak, moj savjet radnicima je da na bilo koji način nastoje iskoristiti velike povoljnosti koje im pruža Zakon kod kupnje dionica, uz ostalo reče g. Kević.

Bronju su poduzeća, a i šibenskih među njima, tražila da se radnicima ustupi određena vrijednost dionica besplatno, jer su — ulažući u razvoj poduzeća — dio njega već kupili. Zakon dopušta mogućnost da Fond uz suglasnost vlade RH prenese dio dionica zaposlenima bez naknade. Ne-ma zakonske zapreke da se to ne ostvari, kaže g. Kević, sve je to stvar dogovora s Fondom. Svaki se slučaj rješava posebno.

Opasnost od podržavljenja privrede

Mnogi se i direktori i radnici i razni stručnjaci boje i ukazuju na opasnost podržavljenja privrede. Koliko su takve bojazni opravdane?

— Realno će se značajni paketi dionica naći u rukama institucionalnih dioničara. Prvotna je intencija Zakona o pretvorbi bila da Fond za razvoj bude svojevrsna spona između vlasnika kapitala i menedžmenta. Odnosno, da kontrolira da li je kapital u funkciji profit-a, a od članova upravnog odbora se očekuje da poduzeće na raspolaženje stave svoja znanja, poznanstva i komunikativnost, te da osmisli uspješnu razvojnu strategiju poduzeća, reči će g. Kević.

Bilo kako bilo, pretvorbu valja do kraj provesti. Da li će i tko dobiti ili izgubiti, tko će kupovati i prodavati dionice, stvar vremena pred nama. Igra je, očito, započela. Odustajanja nema, jer vrijeme svakiča i ničijeg društvenog vlasništva je iza nas. Pretvorba se ne događa preko noći, pa je stoga u stvaranju novih društvenih odicica možda koji put bolje i pogriješiti nego stohovati od promjena.

Pripremila: Katarina RUDAN

Tko će i na koji način postati vlasnikom poduzeća, dojčuerašnjeg OUR-a, OUR-a ili SOUR-a? Tvorevine su to, jedne od inih, oblike socijalističkog organiziranja društvene proizvodnje u kojima je vlasništvo nad sredstvima za proizvodnju, sudjelovanje u upravljanju, odlučivanju, samoupravljanju, te cijelokupnom organiziranju rada i proizvodnje stajao predimak »socijalistički«. Godinama su nas »flili« parolama o socijalističkom načinu proizvodnje, odpoljodje do industrije, kulture, školskstva i zdravstva. To društvo »jednakih« ili podjednakih, društvo siromaha i bogataša, uvažavajući i srednji stalež — godinama je opstajalo! Kako? Zahvaljujući jakoj policijskoj državi, indoktrinacijom pučanstva, opće nametnutoj političkoj državnom i »samoupravnom« socijalizmu.

Opravdanja ili objašnjenja je povše. Više — manje svima nama, osim onih najmladih pokolenja znana! Njihova je sreća u tome što nisu prošli, a vjerujem da neće, torturu socijalizma ili njemu pretilog državu pre drugim nazivom! Svijet, onaj razvijeni, kojem di danas težimo je išao posve drukčijim putem. Onda, uz papirnate ekonomiske promjene, dolaze i one stvarne političke! Zapravo, te ekonomski diktirale su i sve političke promjene što su se u zadnjih nekoliko godina zbole u zemljama socijalističkog tipa. Desio se sve povratak kapitalizmu. Kapitalizam, za razliku od real-socijalizma ima posve konkretnu i prirodne zakonitosti. Tu »meštanju« nemam Poduzetništvo je do krajnjih granica razvijeno, država ima konkretnu ulogu. Odnosi su jasni. Radi se sve ono što je zakonom dozvoljeno, ili, nije zabranjeno. Rad je plaćen. Kapital se oplođuje. Tko je siromah, tko je srednjeg staleža, bogataš, kapitalist ili milijarder — to država kao državu ne zanima. Nju zanima poštovanje zakonitosti. Što je s nama? Osim što smo u vrlo komplikiranom i nezavidnom položaju prema vanjskom svijetu, čini se da smo to isto

O tome da li se ljudi u upravne odbore bira po stručnosti, ili još živi kriterij političke podobnosti, zapinje li pretvorba zbog nedovoljnog stručnog kadra u privredi i kako ih naći, naš sugovornik će reći:

— Budući da se misli na upravne odbore koji se postavljaju u skladu sa Zakonom o pretvorbi, nažalost, moram ustvrditi

S MARIJOM U NAJPLEMENITIJIM DJELIMA I MISLIMA

(Snimio: V. Polić)

Odlazak u Skradin, pa makar i povodom svetkovine Male Gospe, zaštitnice izranjenog drevnog gradića u zelenilu Krke za prosljeđenog je Šibenčanina još uvijek čin »potezanja Boga za bradu«. Jer »oni gore«, ušančeni u većem dijelu nekadašnje općine Skradin, svakoga časa mogu ispaliti granatu na ljudi okupljene u Skradinu, pa makar oni došli da se poklone Gospo i poslušaju misu i propovijed... Slike iskasapljene, izmogneni ljudi koji su ostali bez nogu čekajući kruh ispred sarajevske pekare vrlo se lako u mislima prebacuju na skradinsku procesiju s Gospinom slikom — dovoljno da Skradin ostane »zonom visokog rizika« — što još uvijek i jest.

Četnici urliču kao Indijanci

Ove godine nije bilo sajma uobičajeno rastegnutom cestom koja vodi ka Pavasovićima i Dubravicom, nije bilo mirisa pečenja, domaćih i bosanskih kovača, a srpskih pravičica, od kojih je kasnije nastajao provoklans mrs., možda više nikada i neće biti. Tek se u srcu gradića, na trgu koji se od ove godine naziva Trgom Male Gospe, ispred teško oštećene Marijine crkve podignute prije 250 godina, osjetilo se da Skradin nije napušten grad. Osmog rujna pohodili su ga u najvećem broju sami mještani, kojih se posljednjih dana vratilo 500, od sedamsto koliko ih je bilo prije četničkih napada. Mnoge muškarce bilo teško prepoznati u košuljama i kravatama, s kojima su zamjenili maskirne vojničke uniforme — jedini design tkanine koji se u posljednju godinu mogao vidjeti u gradiću. Rječju, u Skradinu su minulog utorka došli odabranici, ne po kriteriju hrabrosti, koliko Usuda: sami mještani, koji drugoga grada nemaju, hrvatski vojnici koji su ovde, na mitskim topnimima (Velika Glava, Dubravice) po prvi put osjetili miris baruta, užas zbog gubitka drugova, i naponiskrati, dvojica reportera koji su izvještavajući iz Skradina i s okolnih položaja hrvatske obrane stekli pridjevak »ratnih« izvještaja. Stoga, sasvim sigurno, od ovoga rata Skradin ima više stanovnika — ne rođenih, nažalost, već onih koji su u posljednjih godinu dana, ili namjerom ili slučajem ili »tek« ratnim rasporedom ovde gledali smrti u oči i obranili grad. Oni koji su ovde s raznim dužnostima boravili u vremenima totalnog rata,

nikakva razloga nemaju da u Skradin dudu u vremena »relativnog mira«, ili porasta mira, kako ovo posebno razdoblje vraćanja na spaljeno, oplačkano i razrušeno naziva biskup šibenski dr Srečko Badurina. Mnogi je hrvatski vojnik na svetkovinu Male Gospe doveo obitelj. Slika djece koja šetaju glavnom ulicom Skradina izaziva istinu, nelagodu, jer su dojmovi od mina i granata rasprsnuti u menu Skradina još svježi, ali je svetkovina Male Gospe bila među ostalim, i predah izmedu sve nevolje nataložene u posljednjoj godini i neizvjesnosti u budućim danima. Skradin nije vrvjeo kao ranijih godina. Konobar Žiže u kaficu Ivana Petrovića, koji nije prestao raditi niti u najčešćim napadima lakonski je »problem neuobičajeno skromne posjećenosti svetkovine Male Gospe« sveo na visoku cijenu janjetine, ali su dvojica skradinskih branitelja od prvih dana rata, prerano sazrela i oslabljeli živaca bez krzmania rekli da više ljudi nisu niti očekivali. Samo nekoliko kilometara u brdima, oni svakodnevno doživljavaju rat: u neprekidnoj napetosti na straži, u povremenim, ali redovitim puškaranjima, u bjesomučnom urlikanju četnika s druge strane, koji sumanuti i supijani obno - arlauču kao indijanci prije bitke. Nije čudno što bi njih dvojica, nakon svakodnevног ratovanja pobegli u Opatiju ili dalje u Istru, na odmor, ukoliko je upore moguć; nije čudno što su nezadovoljni jer su morali razmisliti sva minka polja hrvatske obrane; nije čudno što ih je toga jutra dr. Tudman iznervirao svojom izjavom da će amnestirati i abolirati sve zavedene Srbe koji su ustali protiv Hrvatske i Hrvata; nije čudno što su s neskrivenim prezirom pogledali trojicu UNPROFORACA-Kenijaca, pod čijom »paskom« četnici u okupiranim selima nadomak Skradina dovršavaju započeta zločinstva nad kućama Hrvata. To je njihova stvarnost, stvarnost ljudi iz rova, ali i stvarnost Skradina. Ovdje je zlo počelo, nikada zapamćeno. Ovdje će se položiti ispit u kojemu će se prognani morati vratiti kućama. I 65. godišnji Grgo Matić, koji je iz Sonovića pobegao od četnika lani 5. 11. nema još mnogo strpljenja: iako u godinama, uzet će mitraljez i krenuti: pa 'ko živ, 'ko mrtav.

Porast mira

Svečanu koncelebriranu misu, na Trgu Male Gospe ispred četničkim granatama oštećene Marijine crkve predvodio je biskup šibenski dr. Srečko

Masovni povratak do 15. rujna

Ovogodišnja skromna proslava blagdana Male Gospe — zaštitnice grada Skradina, bila je i prilika da se pomisli i na one Hrvate, koji su ustali u okupiranim dijelovima nekadašnje općine Skradin. U Sonkoviću, Bilo - Stanovima i Laškovicima na životu je oko šezdeset Hrvata, u najvećoj mjeri staraca. U Bilo - Stanovima međutim, zaseoku Piramatovci, ostalo je osmoro Hrvata, ali prema podacima UNPROFOR-a nakon 21. lipnja, na životu ih je petoro, što upućuje na zaključak da su troje ubili četnici. Točan iznos šteta, izravnih i neizravnih, nanesenih Skradinu i okolnim selima znat će se tek nakon što posebna općinska komisija izade na teren. Do 14. rujna u Skradin, Dubravice i Bičine vratiti će se svih prognanih čije kuće nisu ozbiljno oštećene u četničkim napadima, a svi ostali zadržati će status prognanika sve dok ne uspiju obnoviti kuće. U Skradinu se užurbanje radi na popravku novog vodovoda, a elektro-mreža već je obnovljena u Dubravicama, a uskoro će struja doći i u Bičine te u Skradinsko Polje. Na ovom području redukcije struje razumljivo nema, a zavlađa li ubrzo trajni mir, najpreči zadaci u selima nekadašnje općine Skradin bit će uređenje prometnica, elektrifikacija, ustrojstvo javnog prijevoza. U Skradinu je nedavno osnovana i domobranska postrojba, u čijem su sastavu u najvećoj mjeri sadašnji prognanići u dobi od 17 do 60 godina. Njihov je zadatak pronalaženje i uklanjanje neeksplodiranih projektila, čišćenje mesta, a po potrebi se i izravno uključuju u obranu.

Badurina, uz asistenciju generalnog vikara don Ante Ivasa, don Ante Lovrića-Caparina, dekanu nadžupsko-opatske crkve u Skradinu, te svećenika i redovnika šibenske biskupije. Biskup Badurina govorio je o »porastu mira«, o početku sigurnosti, obnova, normalnog života u kojem se živi od poštenog rada, gdje se obnavlja obiteljska i susjedstva zajednica u uzajamnom poštovanju i slobodi pojedinca. »To je težnja ka onome što je rat poremetio« — kazao je biskup »i mi smo radosni, ali i pritisnuti svim onim što je za nama i pred nama i što je oko nas. Slavljenje rođenja Marije, na današnji dan, doziva iz naših srca sve ono najvrednije i najplemenitije, da na crti božjeg plana započnemo izlaz u zla koje nas je zadesilo. Marija nas stoličima tješi i okuplja, a slaveći je, ne slavimo samo vjerski sadržaj, već taj sadržaj ulazi i u ono naše svakodnevno, prožima ga i oplemenjuje« — završio je propovijed biskup dr Srečko Badurina. S nadom u mirno rješenje prilika kod Skradina završavale su i zdravice mr Paša Bubala, predsjednika Skupštine općine Šibenik, Mira Maslača, predsjednika mjesne zajednice Skradin, koji je rekao da bi dogodine, »u miru i napretku, na blagdanu zaštitnice Skradina, volio vidjeti i sve one Srbe koji su oduvijek štovali Mariju, a nisu se ogrijesili o hrvatski narod.« Takoder, rečeno je da između Crkve i svjetovnih vlasti nema nesuglasica, i oni će uvijek biti zajedno, za dobrobit naroda. »Sve ovo što se dogodilo u Hrvatskoj u posljednje vrijeme, nije nastalo našom mudrošću, već nam se naprsto dogodilo« — rekao je biskup Badurina.

A da će Skradin oživjeti na temeljima prošlosti, ali da će i sadašnjost biti putokaz za budućnost, pokazali su svečano odjeveni štovatelji Marije. I oni iz Dubravice, koje su doble struju, i u koje se vratilo mnogo ljudi, i iz Bičina, i s Lozovca. Nitko od njih nije opterećen s tzv. »suživotom«: nakon što prestanu noćna četnička urlikanja, mnogo će toga dobiti život, sam po sebi.

B. PERIŠA

LINIJA RAZGRANIČENJA

PAKOVO SELO I ŽITNIĆ

Upoznaj domovinu da bi je više volio, bilo je geslo koje je Ferijalni savez nudio mladima iz bivših južnoslavenskih republika. Hrvati su svoju domovinu proteklih godina dana upoznali na više nego bolesnički način. Slušajući svakodnevno vijesti upoznавали smo nova hrvatska sela koja su se našla na četničkom udaru, koja su razaranja odakle su Hrvati proganili spašavajući jedino što im je preostalo — živu glavu na ramenu. Prosvjetni poznavatelj zemljovida Hrvatske znao je približno gdje se nalaze napadnuti gradovi, ali je zato manja naselja tražio na auto-kartama kako bi video dokle je neprijatelj uznapredio. Što su u mentalnoj mapi čovjeka iz Šibenika uvrnuli prije rata Nuštar, Deletovci, Bile, Čelije... Pa tako s Šibenčane što je prije rata značila Velika Glava, Dubravice, Sladići... Doista, rat i srbočetnička zverstva natjerale su ljudje da bolje upoznaju zemljovid Hrvatske. Nuštar, Dubravice... prestali su se tek obični topnički, postali su daleko više od topova, postali su mesta hrvatskog otpora. Svaki novi topnički značio je dalje neprijateljsko napredovanje, tako da je svatko normalan poželio da ne čuje za jedno novo selo, da više domovinu ne upoznaje na takav način.

Upoznali smo i skradinsko zalede kroz svakodnevna izvješća o broju raznih projektila koji su palili u tim selima na glave branitelja. Ta mesta će u povijest, spominjati će se u opisima i analizama bitaka i za nove naraštaje ostati će ratni topnički općini posebno će ostati zapamćeni Pakovo selo i Žitnić. Doduše, prvi pregovori na ovom pod-

ručju voden su u Velikoj Glavi, ali su ubrzo prebačeni, jer se Velika Glava pretvorila u crtu bojišta, u Pakovo Selu i Žitnić. Ubroz je crta razgraničenja između naših snaga u Pakovo Selu i srbočetničkih u Žitniću postala i mjesto razmjene zarobljenika i to ne samo za ove prostore nego i za zarobljenike iz Herceg-Bosne nakon što je u travnju ove godine i tam dobitku buknuo svom žestinom.

O Pakovo Selu i Žitniću postoji i povijesno, malo stereotipno, pamćenje. O Pakovo Selu kao ustaškom selu, a o Žitniću kao četničkom, pa se ova crno-bijela slika prenijela u vrijeme današnje, tj. Pakovo Selu kao hrvatsko, a Žitnić kao »srpsko selo« što je unijelo u nepoznavatelje tog kraja odredenu zabunu. Znalo se reći da je zloglasni general Ratko Mladić izabrao Žitnić za pregovore zato što je to »srpsko selo« što ne može odgovarati istini. Naime, u Žitniću su živjeli, a uskoro će ponovno, i Hrvati. Žitnić je, kao i Pakovo Selu raštrkan na zaseoke. U Žitniću Srbi žive u pojedinim zaseocima, kao i Hrvati.

Pakovo Selo i Žitnić, a ne smije se zaboraviti da su u Pakovo Selu zaustavljeni tenkovi koji su od Drniša krenuli na Šibenik, pamtić će se kao mesta pregovaranja. Kako će živjeti ubuduće tek treba vidi. Kad je Pakovo Selu u pitaju dileme nema, međutim to se ne može reći i za Žitnić koji se nalazi u »ružičastoj zoni«. Koliko su Žitnički Srbi sudjelovali u agresiji na Hrvatsku treba utvrditi. Teško je vjerovati da će oni čije ruke nisu »čiste« ostati i sačekati dolazak hrvatske vlasti. No to je već njihov problem.

Ivica POLJIČAK

TRIBUNJ LJUBAV ZA TAMBURICU

Orkestar tamburaškog društva »Tribunj« iz Tribunja, nastavak je tradicije istovjetnog sastava koji je djelovao do početka II. svjetskog rata. U orkestru djeluju djece školskog uzrasta od 9 do 13 godina. S radom su počeli početkom lipnja i već su u kolovozu prigodom izbora imali preimerni nastup u mjestu, zatim uveličali slavlje Veličke Gospe 15. kolovoza, te dan poslije izveli nastup na finalnoj »Jadranskoj zabavnoj noći«. Nakon toga predstavili su se u Šibeniku na priredbi zatvaranja šibenskog ljeta održanog na Vidicima.

Po rječima učitelja glazbe tamburaškog društva »Tribunj«, Ante Ivančevića razvijanje glazbene vještine te postupno formiranje glazbenog ukusa

kod djece osnova su u njihovu radu. Razvijanjem sposobnosti čitanja nota glazbenom abecedom, te vještine čitanja ritmova stvaraju se uvjeti uspješnom svladanju programa. Tamburica je naše najstarije glazbalo i zasluguje da joj se prida i odgovarajuća pozornost u očuvanju sveukupnog folklora Hrvatske. Ljubav prema tom instrumentu djece su iskazala svojom brojnošću i orkestar trenutno ima 27 članova. U ovom mjesecu očekuju ih nastupi u Murteru i Šibeniku prilikom velike proslave Sv. Mihovila, gdje će se naći poznata imena zabavne glazbe Vice Vukov, Ivo Pattiera i drugi.

F. G.

KRONIKA

„Šibenka“ radna jedinica »Proizvodnja i kooperacija«, zaradila je dosad 220 milijuna lira izvodom kvalitetne ribe za talijansko tržište. Iz prošlog uzgojnog ciklusa ribogojilište Šarina draga Zatonu, u Italiju je prodano 20 tona brancina i 10 tona orada, a petnaest tona pasterije plasirano je, najvećim dijelom, na zagrebačko tržište. ŠIBENKA će početkom listopada izvesti još pet tona orada, a do kraja godine oko 15 tona brancina. Prošle godine je u ribogojilištu Šarinoj dragi proizvedeno 50 tona ribe za koju je kupac osiguran. Prošnjem ribogojilištu prva faza kojega je planirana ove jeseni, proizvodnja ribe bila bi povećana za 20 tona u sljedećoj godini. »Šibenka« namjerava graditi vlastito mrijestilište budući da se riblja mlad nabavlja sva teže. Prva faza proširenja ribogojilišta i izgradnja mrijestilišta stajala bi dva milijuna dolara. Šibenka za taj projekt nema svog novca pa joj je potreban strani kapital. Zasad je taj posao u fazi pregovaranja s ino partnerima. U »Šibenki« međutim smatraju da na rezultate neće dugo čekati. Budući da je tržiste veliko, a kvaliteta riba vrlo skupa i tražena uloženi novac brzo će se budućem investitoru vratiti.

• • •

Turistički sabor i Vijeće Turističke zajednice Šibenik nisu konstituirani u srijedu, premda su to bile glavne točke sastanka predstavnika zajednica svih turističkih mesta. Do osnivanja Sabora i Vijeća Turističke zajednice Optične Šibenik nije došlo zbog toga što mnoga turistička mjesta nisu napravila sve potrebne radnje. Naime, od 22 turističke zajednice mesta, samo je njih 13 izradilo svoj statut, ali su tek statuti turističkih zajednica Zlarin i Prvić Šepurine dobili suglasnost Ministarstva trgovine i turizma. Do kraja ovog tjedna očekuje se da i ostali statuti dobiju suglasnost Ministarstva. Idućeg tjedna ponovo će biti sazvan sastanak predstavnika turističkih mesta na kojem bi konačno trebali biti osnovani sabor i vijeće turističke zajednice općine Šibenik.

• • •

U nazočnosti velikog broja radnika, utemeljen je sindikat Remontnog brodogradilišta Šibenik. Na osnivačkoj skupštini, natpolovičnom večinom, tajnim glasovanjem, za predsjednika sindikata izabran je Branko Peran. Izabran je nadzorni i izvršni odbor, a sindikat je pristupio centrali Hrvatske udruge sindikata. Inače, osnivačkoj skupštini prisutvovali su dopredsjednik HUS-a Jozo Marčić, tajnik Udruge za Dalmaciju Nikica Marinović, a u ime poslodavca Stipe Tomićić, član Upravnog odbora Remontnog brodogradilišta Šibenik.

• • •

U požaru što je u srijedu oko 16 sati i 45 minuta izbio na području Lozovca u blizini zaseoka Erceg, izgorila je na površini od 4000 četvornih metara borova šuma, trava i nisko raslinje. Požar je, prema informacijama Općinskog centra za obavještanje, ugašen oko 18 sati i 30 minuta, a u gašenju su uz profesionalne vatrogasce, sudjelovala dobrovoljna vatrogasnica društva Zaton, Skradin, Lopovac te »Mladost« iz Crnice. Uzroci požara još nisu poznati.

D.L.

KURZIVOM NE PONOVILO SE VIŠE

Uprirodi čovjeka postoji sklonost za obilježavanjem određenih datuma. Nekad su to sjećanja na sretne trenutke, a najčešće postoje datumi kojih se najradije ne bismo sjećali, jer i sama pomisao na njih dani ma unaprijed izaziva u čovjeku osjećaj nelagode, neizvjesnosti, depresivnosti, aako hoće, pomanjku i straha. Ne treba biti puno pametan pa zaključiti o kojem datumu i dogadjaju unatrag godinu dana želim govoriti. Radi se o 16. rujnu 1991., o ponedjeljku, koji je svima nam duboko u sjećanju, jer je zlokobni, zavijajući, zvuk sirene u 17.57 sati nagovijestio nešto (ako je u nekim dijelovima Hrvatske i u samom Šibenskom zaledu svakodnevno tutnjala grmljavina) što smo svi očekivali, što nas je pritisikivalo kao mora, ali, ipak, potajno se nadali kako kod nas možda neće doći — RAT!!!

Ovo što slijedi moje je prisjećanje na taj dan, bez želje za isticanjem — samo ljudska potreba.

Tog popodneva počela je padati kiša i sa prirodnom grmljavinom izmješala se topovska koja je dopirala sa skradinskom području. Bože, kao da nas je i nebo željelo upozoriti na golgotu koja nam slijedi! Sirena me zatekla u gradu kod crkve sv. Frane. Preplašena, poluglasno, zapitam jednog starijeg gospodina: »Barba, je li ovo proba ili ozbiljno? Kakva proba, čerce, ozbiljno je, zračna opasnost, triba se skloniti.« I što sad? Ljudi oko mene uzvijereno trče. Susrećem brižne bake s unučićima. U ruci nose škanjelčice, dvije-tri ljkonske vreće s hranom. Žure u sklonište. Ja još uvijek hodam polako i ne znam što ću, skloniti se ili pužuriti kući, dok me doslovce nisu ugurali u sklonište. Vrijeme odmice. Ništa se ne dogada. Pritižu novi ljudi. Već se traži nekakvo mjesto za sjesti, oslonac na hladnom i vlažnom podrumskom zidu. Postaje hladno i oko srca. Djeca već traže svoje. Jedan bi pio, drugi piško, trećem je dosadno, gladan je. Vodi se nekakav razgovor, zapravo, svi pokušavaju razbiti strah i neizvjesnost. 19.15 je sati. Još uvijek se ništa ne dogada. Mislim se što napraviti. Moji ne znaju gdje sam (znaju da sam vani), znam da će brinuti, jer sam svježe operirana. Donosim odluku: idem kući pa što bude. Ljudi me odvraćaju: strpite se još malo, najviše pola sata, svirat će prestanak uzbune, znate li čemu se izlažete? Da li intuicija kako bi to moglo potratio i bojažan za moja tri muška, napuštam sklonište. Do kuće mi je desetak minuta, valjda se neće ništa dogoditi? Vani više nema žive duše, osim policajaca i gardista koji su na položaju. Odjednom nailazi bijeli »fico«, mašem mu i čovjek stane, sjeda me i dovozi pred kuću. Hvala mu. A onda novo uzbudjenje — nikoga od mojih nema. O, Bože! Uskoro se pojavljuje stariji sin, a suprug i mlađi sin ostaju zatočeni u Zablaću svih osam dana rata. Podijelio nas.

Zgrada u kojoj stanujem bila je vojna. Što me tu čeka? Moram se spustiti u sklonište. Što ti lju-

dje misle? Kako se postaviti? Unatrag nekoliko mjeseci, a posebno do ovog ponedjeljka, bili smo dobiti susjedi, sretali se na stepeništu, izmijenili poneku riječ, ni sa kim prisna. Neki su već napustili stanove, a neki su ostali sa kompletom obitelji. Tu je i žena sa dvoje male djece čiji je muž ostao u vojski u Drnišu, jedan čovjek je bez porodice (postao ih u Beograd). No, velikog izbora nemam, ili ostati u stanu ili dijeliti prostor predviđen za sklonište. Nikakvo sredstvo za obranu nemam, a što oni imaju, ne znam? U stanu je vidno izložena hrvatska trobojnjica. Dogada se još jedna nevolja. Jedna veza sa svjetom — telefon, zašutio je. Dakle, treba biti mudar i polako opipavati puls. Već je dobrano noć. I dalje se ništa ne dogada. Razilazimo se svatko u svoj stan. Sirena ne svira kraj uzbune. Jutro je, utork, izlazim vani kupiti kruh i mlijeko. Osam sati je i deset minuta, a onda užas! Paljba sa svih strana, fijuču meci, odjekuju rafali, panika među ljudima zatećenima na ulici. Bez razmišljanja, vraćam se nastrag, srećom neozlijedena, iako je tada nekolicina ljudi bila ranjena.

A dalje? Dalje teku dani i dogadjaji koji se nikad neće zaboraviti. Pakao na nebū i na zemlji. Gori grad, gori Brodarica, Zablaće, Kanal. Snajperisti. Avioni. Granate. Tenkovi na mostu. Tenkovi kod Konjevra. Čujemo — ljudi iz Rrasline i Bilica bježe pred četnicima. Radio-Šibenik je s nama, informira nas o svemu. Smiruje koliko može. Glas predsjednika Kriznog štaba, glas gradonačelnika. Pregovori o predaji vojarni, prijetnje, pucnjave i dalje. Atmosfera u mom skloništu promjenjiva je kao i situacija vani. Polako se »otkravljujemo«, pričamo o ratu, vojski, Jugoslaviji, Hrvatskoj i ravno — otkrivamo se. Dobro je. Sad znamo kako tko razmišlja, vrlo dobro se to osjeća. Uprkos tome, dijelimo i dalje prostor i hranu. A, onda jednog dana, više ne znam kojeg, na Radio-Šibeniku muk. Gotovo je. Izgubili smo vezu sa svjetom. Nema više nade. Što se događa? Imam osjećaj umiranja. Radio-Beograd na našoj frekvenciji pobijedosno javlja: oslobođen je stari srpski grad Šibenik... Gotovo je. A, onda opet stari, dopro poznati glas Živane ili Marine: »Ovdje Radio-Šibenik, slušajte samo nas, samo ono što vam mi govorimo je istina.« Šibenik nije pao. Šibenik se bori. Neprijatelj uzmiče. Kakav osjećaj! Ponovno radađenje! Koliko i kakvih sve emocija u jednom trenutku: ponos, suze radosnice, srce me guši, vriskala bidi do iznemoglosti! Uspravljem se kontrolirati, jer oko mene još uvijek su ljudi čiji nas drugovi tuku. Moram biti pametna, zatomiti osjećaje, bit će vremena za radovanje!

I tako, nakon dugih osam dana pakla, ipak živi, dočekasno zvuk sirene koja je u 11.30 sati označila prestanak opasnosti. U tijeku dana javlja mi se suprug. Živi su i zdravi. Sreći nema kraja. Ima malo ušiju u glavi, ali ništa zato. Vidimo se sutra i nakon temeljitočišćenja glave i kupanja, skupljamo hrabrost za obilazak grada. Nosimo foto-

parat i snimamo sve što smo u kratkom vremenu mogli opaziti. Boli nisu duša. Nemaju barbari osjećaja, nema svetinje za njih. I mrtve su nam dirali. Srećem poznanike. Osmijeh je na usnama. Razumijemo se dobro. Tvrđ smo mi orah, nisu nas slobili! Moje društvo iz skloništa ubrzano se razišlo. Napustili su nas. Ostale su samo tri obitelji, a nije teško pogoditi zašto. Odavde smo, porijeklo nam je hrvatsko.

Za koji dan dolazi nam 16. rujna. Obljetnica rujanskog rata. Hoćemo li je obilježiti, ili će to biti prepusteno intimi svakog od nas? Djeca su trebala krenuti u školu prvoga, a onda je to produženo za četvrtnaest. Sumnja i ono nezaobilazno «zasto» prisutna je kod svih. Zadnjih desetaka dana od usta do usta, od uha do uha prenose se razne priče. Govori se o nekakvima datumima, pozivima na mobilizaciju, čišćenju. Radio-Šibenik sve češće izvješćuje o neprijateljskim provokacijama u zaledu Skradina, na drniškom području, upadu na miljevački plato, pokretima tehnike i ljudstva, paljenju kuća, detonacijama. Radio-Knjin odbacuje svaku mogućnost promjene situacije, dačape, nema njima života pod hrvatskom — ustaškom vlašću, ne daju oni pedal svoje »srpske zemlje«. Ako to neće razriješiti UNPROFOR, onda im ostaje samo daljnje ratovanje. Radio-Zagreb izvješćuje o novom napadu na Novu Gradišku, provokacijama na karlovačkom, gospičkom, zadarskom, sinjskom području. Slavonski Brod i okolina mjesto svakodnevno su izloženi bestijalnim napadima neprijatelja. Već mjesec dana Dalmacija je pod režimom redukcije struje. Zadar mjesecima nema vode. Četnici nam doziraju razinu Perućkog jezera i vodovod na Zrmanji. Dolazi jesen, zima. Naglo je zahadilo. Kao da nam nebo ponovno nagovješće nešto što ni izdaleka nije ljepe. Cijene svakodnevno nemilice rastu, sve više ljudi je bez posla, privreda umire. Prognanci su još u hotelima, novi pridolaze. Nezadovoljstvo s UNPROFOR-om. Apatija, beznadeja i depresivnost postaju nam se svakodnevne druge. Jesu li glasine koje kruže dio taktike neprijatelja i uvertira u nešto što nam ponovo spremra? Neka čudna nelagoda uvlači se u dušu. Ponovno nešto isčekujemo, kao i prošlih rujanskih dana. Je li 16. rujna dan kad ćemo se prisjećati svakog proživjelog trenutka u ovih godinu dana ili će to biti početak nekog novog dogadaja za sjećanje?

Bilo kako bilo, Šibenik je donio prevagu u domovinskom ratu. Porazili smo neprijatelja. Vjerujem da smo spremni učiniti to još jednom ako zatreba, ali, onda će to biti zauvijek. Imamo razloga za ponos i slavlje. Kažu, vratio se Mlađi u Knin i prijeti se Šibeniku i Splitu. Možda je to istina, a možda plod ljudske maštice! Bilo kako bilo — neka dođe! Zna on što ga ovdje čeka! Mi brinimo svoje!!!

No, ipak, ne ponovilo se više.

Gordana LEŽAJA

S. Rudića 40 Šibenik

TROJICA ŠIBENSKIH LIJEĆNIKA dr. BOŽO PERIĆ

Piše: dr. Stjepan SIROVICA

MLADI LIJEĆNIK RJEŠAVA ENIGMU ŠKRLJEVA

našanju Šibenikove bolnice, kao istih shvaćanja i prigodno pomoći nadu.

(Da li je to prvi poziv za pomoći upućen javnosti od jednog liječnika u Dalmaciji?) Rezultat je bio osobito povoljan: »Uspjeh ove moje druge raspravice tiskan u »Narodnom listu« pod naslovom: »Pitanje o takozvanom Škrljevu« je bio sretnji negoli onaj njemački, jer je Namjesništvo od tada u ovom pogledu posvema zamuklo (nije nam više zanovljalo ni pisanjem, ni traženjem posebnih izvještaja, ni prijetnjama globljemjen«).

Jerkо Machiedo, četrtdesetak godina kasnije, u svom prikazu ovog događaja zaključuje: »Tako je bio završen ovaj spor, u kojem je mladi liječnik ostao pobednikom nad svojim službenim kolegama, a ujedno je time oslobođen mnoge jadnike, koji su, prezeneti kao neki gubavci, čamli po bolnicama i zatravorima, a Šibenka je bolnica mogla tek tada biti privredna svojoj pravoj svrsi!«

Za razliku od brojnih istraživača i pisaca o problemu Škrljeva, dr. Perićić je ostvario obje strane istraživačkog projekta:

1. proveo je stručno-znanstveno istraživanje, a rezultate je stavio na provjeru pred najpoznatije stručnjake Europe iz tog područja i pred laičku javnost.

2. proveo je u stvarnost zaključke istraživanja i to u odlučnoj borbi protiv najviših službenih administrativnih zdravstvenih vlasti Dalmacije.

Ovo djelo ima višestruk značaj:

1. Za Šibenik, demitoligizacija Škrljeva otklonila je pečat grada u kojem se liječe zatvorskim sistemom Škrljevićima i došlo je do prijetnje od strane Namjesništva...

U tim uvjetima odlučio se dr. Perićić na novi oblik borbe za ostvarenje u praksi saznanja o Škrljevu. Na kraj moje njemačke strukovne rasprave o Škrljevu Namjesništvo i na dalje zanovljalo u tom poslu u ovom bolnici, odlučio sam pisati štograd od tog pogleda u našim novinama načinom i nestrukovnjašim lako razumljivim jezikom, da nestrukovnjačke odlučne čimbenike u pokrajini stvari uputim te proti nerazboritim vladinom po-

tim, s razlogom možemo tvrditi da u Šibeniku nije bio niti jedno niti drugo u razdoblju 1889-1897.

Prvi odjel kirurške bolničke medicine u Dalmaciji

Prilikom dolaska u Šibenik Perićić je, može se reći, bio na specijalizaciji, a do edukacije. Došao je u Šibenik sam piše, bio je željan da uči i radi medicinu. Kako su se u svjetskoj kirurgiji tada zbirali spektakularni događaji povijesnog značaja (anestezija, narkoza, dezinfekcija... uvidili brojni novi zahvat), a u toj su se grani medicine, u drugoj polovini 19. stoljeća mogli ostvariti brzi, dobri i vidljivi rezultati, ova je disciplina za mladog liječnika, željneg aktivnosti i rezultata, prirodno, bila disciplina, kojoj je težio i kojoj se okrenuo i pod utjecajem i u suradnji s dr. Lalićem kom »grani, koja nam je najviše svrhu stala, kona ona u kojoj liječnik, pose posebno bolnički liječnik, može i treba da najviše koristi, bila je kirurgija«.

Međutim, premda je želio učiti i raditi u kirurgiji. Naime, dr. Nikola Lalić, primarij bolnice odlučio je baviti se samo kirurgijom pa je nastojao organizirati rad bolnice prihvatajući dr. Perićića kao kirurškoga pomočnika, ali sa zadatkom da se Perićić bavi poslovima interne medicine. Obojica su se privrtili učenju kirurgije. Stečeno znanje nije bilo dovoljno za dovoljno kvalitetan rad u kirurgiji pa se Perićić uputio u Pariz, jer »ga je zanimalo osobito točno shvatiti sve one praktične stvari na koje se na sveučilištu slabio ili ništa pokazuje, a i za koju sam imao poglavitu da odgonjim nem. Take su npr. bile: narkotizovanje, antisepтика, asistencija pri operacijama, postoperativno liječenje itd. Stoga sam poglavito posjećivao takva kirurška odjeljenja«.

Naravno, povratak u Šibenik, primjenjujući stečeno znanje, najprije asistirajući, a zatim radeći samostalan on je dodatno učio i bio sve više samostalan u kirurgiji. Slobodno možemo reći da je dr. Perićić u Šibenskom razdoblju bio na edukaciji, zapravo na specijalizaciji kirurgije. U kojoj mjeri bismo u današnjim uvjetima njegovo djelovanje i njegovu edukaciju smatrali dovol

Post festum susreta s Dubrovčanima na Šubićevcu dobrano je na početku tjedna -uzburkao šibenske nogometne vode-. Nai-m, ljud zbog poraza, a još više zbog odnosa pojedinaca, Nikica Cukrov je najavio ostav-ku.

— Okovo se više ne može, pričao je na-kon susreta ljutito trener Šibenčana. Vidim da igrače ne mogu motivirati. Odlučio sam da se povucem.

Cukrov je o svojoj nakani izvjestio i na-zočne u klupskoj kancelariji.

Nikica, idu kući i naspava se, savjeto-vao je šibenskog trenera direktor prof. Mar-ko Karadole, dodajući kako je izjava „Cuki-ja“ data u afektu. Nakon toga priča teće po-znatim slijedom. Predsjedništvo šibenskog prvoligaša odbacilo je svaku mogućnost da se Cukrov povuče te je još čvršće i energič-je stalo u obranu prve čovjeka struke.

— Niti jednog trenutka nismo osporavali rad našeg trenera, pričao je direktor kluba Maksim Brkić-Pancirov. Cukrov ima podršku svih struktura u klubu, a koliko je jaka njego-

va osoba svjedoči i podatak da su svi igra-či na zajedničkom sastanku bili protiv ostavke.

Nakon ustoličenja novog (starog) trene-ra, šibenski su nogometni djelatnici na kon-ferenциji pozvali športske izvjestitelje, da bi se „stvar još jednom pročešljala“.

— Čvrsto smo staliiza trenera Cukrova. Pred nama stoji izuzetno težak zadatak s obzirom na to da nas očekuju utakmice protiv „Rijeke“, „Varteks“ i HAŠK-a. Ne-vidan položaj na ligaškoj ljestvici jednostav-но nam više ne dozvoljava „slabe dane“. Bu-de li se i dalje nastavilo s „nulama“ krvici smo svi, bio je kratak direktor „modnih“ prof. Marko Karadole. Na konferenciji se čulo još nekoliko konkretnih mišljenja. Posebice se to odnosilo na odlazak Računice u „Haj-duk“.

Zamjeraju nam da prodajemo najbo-lje igrače, pričao je ponovno Cukrov. Gospodo, ovo je profesionalizam. Klub mora razmišljati kako da preživi. To je čista „raču-nica“. Nitko nema moralno niti bilo kakvo drugo pravo da zadrži igrača koji preraste

NOGOMET

CEKROVA ZAMIJENIO - CUKROV

vlastitu sredinu. Upravo je to slučaj bio i sa Deanom. Dok sam ja u klubu, borit ću se da se uvijek takvim igračima izade u susret. Onog trenutka kad budemo toliko finansijski jaci, vratić ćemo Računicu u Šibenik i dovesti „još tri Računice“.

Dakle, sve je jasno. Cukrov ostaje do daljnog, a momčad bi trebala biti kako-tako „probudena“ ovim najnovijim „slučajem“. Odmah nakon što je predsjedništvo obzna-nilo da je „Cuki“ i dalje trener, naveden je znatno oštiri ritam. Već na prvom susretu šibenski šef strike igračima je obećao „krv, suze i znoj“. Više nema popuštanja. „Riječ“ je protivnik koji je vrlo ozbiljno shvaćen, ali i koji se u ovom trenutku mora svidatati. Šibenčani se istinski boje narednih utakmica protiv „Varteks“ i HAŠK-a. Izuzetno težak raspored koji bi se kudikamo lakše prevla-dao da nije bio stresa na početku prven-stva. Ovako ispada da su Šibenčani u život blatu. Izlaz je sada preko „Rijeke“.

Z.K.

Komisija za provođenje natječaja o odobravanju kredita Sekretarijata za društvene djelatnosti — Fonda za školstvo općine Šibenik raspisuje

NATJEČAJ

za odobravanje kredita učenicima i studentima za šk. god. 1992/93.

I.
U šk. god. 1992/93. Fond za školstvo odobrit će 50 kredita za stu-dente i 30 kredita za učenike.

II.
Krediti će se odobravati redovnim učenicima i studentima s područja općine Šibenik koji se školju izvan mjesta prebivališta roditelja, a koji ostvare veći broj bodova na temelju uvjeta, kriterija i mjerila za bodovanje utvrđenih Pravilnikom o uvjetima i kriterijima kreditiranja učenika i studenata.

III.
Utvrđena bodovna lista bit će oglašena na ploči u zgradu Općine Šibenik u roku od 15 dana od završetka natječajnog roka. Osoba koja nakon provedenog natječaja i objavljene bodovne liste bude odabra-na sklopit će s Fondom ugovor o kreditu.

IV.
Molbe za kredit podnose se na obrascima koji se mogu dobiti u Fon-du za školstvo u zgradu Općine, II. kat, soba br. 55 i predaju na istu adresu do zaključno 12. listopada 1992. god.

V.
Uz obrazac molbe potrebno je priložiti:
— potvrdu o mjesecnim primanjima članova obitelji isključivo na ob-rascu ER-1 za razdoblje VI-VIII. mjesec 1992. god.;
umirovljenici odreske mirovine za razdoblje VI-VIII/92. god.; za nezaposlene članove obitelji potvrdu o nezaposlenosti;
— fotokopiju svjedodžbe posljednjeg završnog razreda i svjedodžbu o završnom ispitu (učenici) odnosno prijepis ocjena prethodne godine školovanja ili fotokopiju indeksa (studenti);
— uvjerenje o redovnom upisu u školsku godinu 1992/93. god.
Molbe bez obveznih priloga kao i one predane iza natječajnog roka neće se uzimati u razmatranje.
Šibenik, 12. rujna 1992. g.

RAZGOVOR S PREDSEDNIKOM PLIVAČKOG KLUBA »ŠIBENIK« JOSOM PAMUKOVIĆEM

TEŠKO AKO NE KRENE PRIVREDI

I plivači PK »Šibenik« dobrano su osjetili ratni vihor i njegove posljedice što se dadu-svesti po istu ravnnu gotovo za sve šibenske športske kolektive — nemogućnost od-ržavanja trenažnih procesa. Sigurno je da nema niti jednog športskog kolektiva koji je kvalitetno, makar djelomično, okončao nazna-čeni plan rada u protekloj natjecateljskoj se-žoni — početak je razgovora s predsedni-kom PK »Šibenik«, g. Josom Pamukovićem.

● Upoznati smo s odlaskom, odno-sno ne prestankom aktivnog plivanja vaših naj-boljih plivača!

— PK »Šibenik« nastojao je bar na oku-pu zadržati svoje najkvalitetnije plivače. Us-pjeli smo tek djelomične jer je petoro naj-bo-ljih natjecatelja gotovo definitivno napustilo klub. Istinu, najtrofejniji plivač, Tonči Restović (16), još uvijek »slame samoga sebe«-oko mogućeg nastavka plivanja. Natjecateljsko-tehnička komisija mišljenja je da ova stanka Restoviću neće predstavljati nepre-most problem. Štoviše, takva je perjanica prijeko potrebna momčadi ali i juniorskoj reprezentaciji Hrvatske, gdje Tonči prema svojim sportskim dosežima i pripada.

Kada spominjeno talente, onda je »ro-deni plivač« Miro Bušić, gotovo nenadokna-div gubitak. Miro je, naime, u jesen 91. na-stavio školovanje u Zagrebu prema svojoj želji i svom odabiru, gdje su i plivački uvjeti neusporedivi s našima. Unatoč spomenutom gubitku poželjeli smo Miru uspješan nastavak športske karijere. Plivaču koji je zadužio klub osvajanjem odličja na prvenstvima biv-še države na tako jednostavan i superioran način, nekad i nedovoljno pripremljen. Ali dosta sa žalopojkama. Istaknuo bih izvrsne plivačice, Zoranu Restović i Žanu Milović.

Prema vlastitoj prosudbi Zorana sebe ni-je dalje vidjela u plivanju, nakon 136 medalja i diploma, zasluzenih za vrijeme sedmogo-dišnjeg plivanja. Dugo je ostalo zapamćeno njezinih 200 m delfin (2:27,45). Podjednaka je priča i sa Žanom. Nekad djevojčica s naj-ljepšim i najbržim delfinom u državi, također je odlučila reći »ne« plivanju. Šteta, jer od Žane se toliko još toga lijepoga očekivalo. Valja odmah reći za Žanu i za ostale da je cilj kluba zadržati svoje plivače aktivnim natje-cateljima bar do okončanja srednje škole. Ovaj cilj mora biti potkrijepljen financijskom

Muška štafeta u sastavu Bušać, Restović, Maglov, Zeljak doimlje se izuzetnom. Jaka štefeta momčadi mje-rije je snage svakog plivačkog kluba. Eto, poslije dugog razdoblja sušnih go-dina, konačno bismo mogli sastaviti štafetu kojoj je samo jedan cilj: borba za medalju! Optimisti u Izvrsnom odbo-raru ponovo vide u klubu Restović i Bušaća. Potrebit optimizam nije samo Plivački miting Zadar 92', gdje su obo-jica plivača nastupili, zajedno sa Žanom Milović. Naime, ovih se dana vode od-lučni razgovori s Bušćem, njegovim ro-diteljima i funkcionarima PK »Medve-žak« Zagreb, gledje mogućeg i lako os-tvrtvog povratka Mira Bušića u svoj ma-tični klub. Kamo sreće!!

konsolidacijom kluba, jer ćemo se u protiv-nom svesti na tečaj škole plivanja i rekrekac-ko plivanje.

● Finansijska podrška grada!

— Ilustrativna su sredstva koje grad us-mjerava plivanju. Naime, nedostatku su čak za plaću jednom jedinom profesionalnom klupskom treneru. Spomenuti će da je u klubu angažirano četvero honorarnih djelatnika, tu su još i troškovi prijevoza djece u »Solaris«, odlasci na pripreme, natjecanje... Bolje da ne pitate koliko to košta! Kako se snala-zimo? Do donošenja sustavnog rješenja o daljem ustrojstvu športskih kolektiva, po-jedina naša, mahom šibenska, poduzeća po-kazuju izuzetno razumijevanje za naše finan-cijske nedaće i sponsorizaciju nas. Dva su os-novna razloga poradi kojih upravo nama ukazuju povjerenje. Jedan je točan uvid u svaki potrošeni dinar, a drugi se ogleda u njihovim simpatijama naspram plivačkog športa i uopće, usudujem se reći, naspram naših najmladih športaša. Jer, dovoljno je vi-djeti zapunjeni bazen u »Solarisu«, mnoštvo malenih ili pak vidjeti šibenskog momčadi ili curicu na pobjedičkom postolju, negdje u Rijeci, Zagrebu ili Splitu.

● Finansijski problemi nisu jedini?

— Da, postoje dva, ujvjetno rečeno, ma-nja problema. Problem minibusa s kojim smo trajno rješavali prijevoz djece na sva-kodnevni trening u bazen. Upravo smo u fi-nišu akcije koja bi trebala rezultirati nabavom drugog, polovnog vozila. Bišvi minibus, star 18 godina, uništen je u prometnoj ne-sreći.

Druga poteškoća izravno je posljedica ratnih zbijanja, jer u rujnu 91. nismo upisali dvije nove generacije plivača. Ne sumnjamo u uspjeh novog upisa, jer su sami plivači naj-bolji promotori ovog atraktivnog športa. Mo-guće samo spomen na jedan poseban, pri-mamljiv dio plivanja. To su putovanja na pri-preme, mitinge i prvenstva. Tako su npr. u protekloj godini pojedini plivači boravili

i u Austriji, Njemačkoj i u Mađarskoj, dodu-še zahvaljujući njemačkom, odnosno švicar-skom sponzoru.

Predstoji nam najveći problem — osigura-vanje bazena za normalan trening. Na-prosto nas je strah okončanja ljeta i početka grijanja bazena. Strah nas je opće društvene krize i njezinu jednostavno preslikavanje na naše prilike: nema mazuta — nema grijanja bazena — kliču u bravu! Ne zaboravite da je tu još i vaterpolski klub »Solaris« sa svojim značajnim natjecateljskim pogonom. Ba-zena u Crnici je posebna priča i zahtijeva više prostora, ali i stručnu analizu.

● Govorili ste o odlasku petorice naj-boljih, a dobro je poznato kako su svakom klubu potrebne njegove zvijezde!

— U pravu ste, zvijezde povlače za so-bom ostale, stvaraju pozitivan naboј i rivalitet, prisiljavaju upravu kluba na dodatno an-gažiranje. Trenerima su dodatne injeckije i uvijek ponovni izazovi. Zvijezda se nekad pojavi i mimo naših očekivanja i upravo je ta-da najsajnija. Jer, tek tada slijedi još sus-tavni trening, borba sa štopericom, osam km isplivanog dnevнog treninga. Problem je na koji način takvu zvijezdu zadržati sjajnom što je moguće duže.

„Starim“ zvijezdama držimo Anu (13) i Mariju (14) Pamuković, od kojih je potonja na posljednjem državnom prvenstvu za mla-de juniore zavjedila tri odličja. Nina Živko-vić (10) i Ana Pražen (10) nastavljajuće su vrijednih prikupljanja medalja šibenskih pli-vaca u najmladim kategorijama.

Riječ više zasigurno zavrijeđuje naš ka-det Mate Zeljak (13), momčadi koji je prije godinu i pol još uvijek »široko« plivao i mučio se. Treneri su bili uporni, vjerovali su u Matu koji se s prvenstvom Dalmacije vraća sa srebro-nom i brončanom medaljom. Dokaz da je »eksplodirao« u pravo vrijeme jesu četiri me-dalje osvojene na državnom prvenstvu kade-ta u Zagrebu.

● Kako procjenjujete nastupe plivača u protekloj sezoni?

— Natjecateljsko-tehnička komisija tek će sačiniti analizu rada i nastupa naše momčadi. Ali, već sada jedan detalj zavređuje po-zornost, a to je broj medalja sa prvenstva Hrvatske. U ovoj sezoni osvojili smo ih najviše u posljednjih desetak godina, ne zaboravite u ovakvom, zaista desetkovom sastvu. Još nešto, poslije toliko godina dočekali smo vidjeti jednu našu štafetu na pobjedič-koj postolju u disciplini 4x50 m prsno za mlađe kadetkinje!

Na kraju valja spomenuti dvoje naših trenera, prof. Sinevu Širić i prof. Marijana Te-pića, koje smatramo najzaslužnijim za ova-kav uspjeh kluba u natjecateljskom smislu. Oni bi vam mogli toliko toga lijepog kazati o našoj djeci i mlađe koja se svakodnevno druže i tako na najbolji i najkorisniji način osmišljavaju svoje slobodno vrijeme.

M.S.

MALI OGLASI

TELEFON: 25-606

PRODAJEM »Istranku«, dvije pente i vez u Mandalini. Javiti se na telefon 34-986. (2639)

PRODAJEM dvije kebice (krietke) za ptice. Telefon 28-667. (2640)

TRAŽIM ljubitelja životinja koji bi čuvao psa. Javiti se na telefon 28-613 III 39-766. (2641)

PRODAJE se »Mazda 323«, godina proiz-vodnje 1991. sa prijedenih 3000 kilometara, garažirana. Cijena 25.000 DEM. Telefon 25-069 III 28-631. (2642)

POPRAVLJAM strojeve za pranje rublja, električne bojlere, krpim te izvodim el. instalacije. Telefon 28-277. (2643)

IZNAJMLJUJEM poslovni prostor u centru grada u Ulici P. Grubljača broj 19, (iznad Moto društva) veličine 50 do 60 četvornih metara. Pogodne za kancelarijski prostor, predstavništvo i slično. Javiti se na telefon 22-855 ponedjeljkom i petkom od 8 do 12 sati. (2644)

HITNO prodajem 1000 četvornih metara zemljišta u Dubravi. Cijena povoljna. Infor-macije na telefon 25-027 ili na adresu: Ma-tije Gupca broj 55, Šibenik. (2645)

TRAŽIM radnike za pakiranje kuverti. Javiti se na adresu: Sandra Grabljić, Prokljanska 70, Šibenik. (2646)

DJEVOJKA od 19 godina traži bilo kakav posao. Ponude na telefon 059/29-238. (2647)

HITNO i vrlo povoljno prodajem 10 novih sobnih vrata i 2500 komada šupljie pregrane opeke. Informacije na telefon 36-668. (2648)

PRODAJEM plinsko kuhalo. Javiti se na telef-on 23-612. (2048)

PRODAJEM vinograd, 600 loza, u Donjem polju kod Sv. Jurja i gradevinsko zemljište na Šrimi, površine 600 četvornih metara. Telefon 37-857. (2049)

</div

I SEOBE IMAJU SVOJU KRVAVU CIJENU

I skustvo je češalj koji život dariva nakon što ste izgubili kosu. Premda se s takvim rezoniranjem neki možda neće složiti, postoji niz valjanih razloga da se barem mi složimo, ne zarađa toga što je naznačenu misao izrekla Judith Sterne, američka spisateljica. Ne samo zbog toga, dabome. Ali nam se ipak čini da u ovome vremenu (i usred još nedokinutih ljudi) četničkih događanja ima povoda da se spomenuto mudroslavlje dobaci i onima što se još uvijek šepure u jedino hrvatskim Bratiškvincima, ili Čistoj Maloj, ili negdje još bliže ili poprilično dalje. Jer u tom zagledavanju razlike nema.

Premda nam se, u ovim tekućim tišinama, ne mora činiti da su vragovi još tu, na domet, hajde da se tako izrazimo, malo jačeg puškometa — ono što nagoni na opreznost jesu, naoko ničim dodirljive, dvije bajne (polu)teze. Prva ima odskočnicu u uvjerenju da se prema Srbinima u Hrvatskoj (a malo tko, gotovo nitko, ne želi besjediti da se tu radi o hrvatskim Srbinima!) U ONOM NALETU (a i kasnije) NIJE KAKO TREBA postavilo. Druga se „prsi“ tzv. „ubjednjem“ kako ih se ODVAJKADA podcjenjivalo i omalovažavalio. Njih, hajmo reći — ove naše pravoslavce.

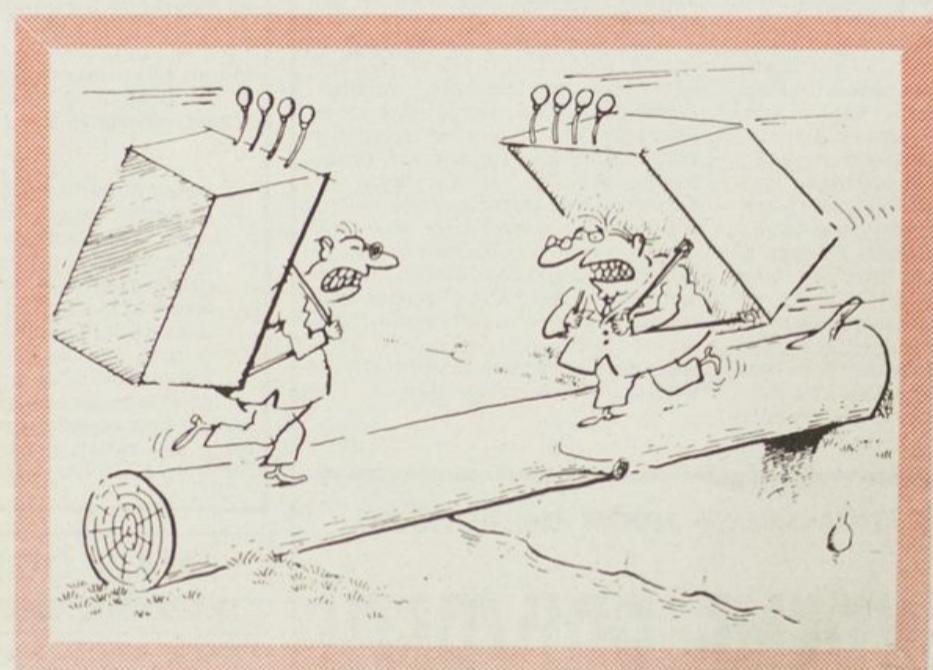
UZROČNICE NEKI ŽIVOTNE KRUGOVE TRČE NAOPAČKE

Čusmo se nakon (gotovo) šestomjesečne stanke. Pozdravili ga istodobno čestitajući činjenicu da je NAPOKON učinio otklon od vlasti. Premda je osao utjecajnim stranačkim čovjekom. Jer mu NITKO ne može osporiti BORBU za čistu hrvatsku državotvornost. Za koju je, među inim, i pet ili šest godina robio. Budući da smo zananci više od tri desetljeća — dragi mi je što je prestao biti tzv. sabornikom, raduje me zarađ toga što ćemo sada ravnopravno moći biti oporba vlasti koju cijenimo i poštujemo. Kao svaku, uostalom, vlast. Pa ako je negdje (i uporabljivom zgodom) napisao i, bome, potpisao — ono što je pročitano, red je da, ovom zgodicom, to citiramo. Eto. Gotovo u svakoj hrvatskoj novoj stranci pozajem više ljudi, istaknutih i utjecajnih. Nikome od njih ne osporavam mnoge zasluge, ali zasluge su nešto što treba svakodnevno, u svakoj novoj prilici iznova potvrđivati. Ovo je trenutak, kad se one mogu još jednom potvrditi, ali i sasvim ponistići. Tome zasigurno malo što se može pristaviti. Uostalom — i ne treba. Jer je SVE POSVE JASNO. A pravim, čistim, neokaljanim boricima za čisto i neokaljano hrvatsko bome da vazda treba biti drugom i prijateljem. Za razliku od onih koji se (danas!) prse kako su — i u onom komunističkom udarško-komitetskom okruženju! — političari, prije recimo dvadesetak godina, bili kao tobobižni borići za hrvatsko! Kao da su ljudi posenili pa ne znaju što se događalo i koliko se ONDA moglo. I da se NIŠTA NIJE MOGLO bez blagoslova „komunarskog društvenca“. Svašta!

Za sve bi se (uvijek), zna se, moglo naći opravdanje. Tako ONI misle. Ali mi smo uvjereni (i bome da u tom iskazanju nismo usamljeni) da brojne među njima pogoda upravo RAVNOPRavnost, zlovolji ih jer su sviki — ima tome — ne pedeset, ne sedamdeset već stotinu i pedeset godina — da BUDU PRVI U TOBOŽNJO RAVNOPRavnosti. Pa su ushtjeli imati dvije domovine, njima dvije a onima drugima niti jedna! I bivalo je tako. Iako na to ne pristaje moj jadrijski sugovornik Srbin, kojemu je „puna kapa svega“ i koji bi, veli, najradije ODSELIO. I veli, to jest UVJERAVA, da ima gdje i kamo! E, baš to DOSAD nisam znao. Jer sam mislio (jer smo, zar ne, promišljali!) da je i NJIMA ovo JEDINI ZAVIČAJ. A ispada, to jest proizlazi kao da nije. Pa neka, moj Živko, onda i ne bude. Samo s tom razlikom što si, kad ti se tako odavno ČINIO, nisi, skupa s istorazmišljenicima, otišao s mitem, s mirom ne svadajući i tzv. TVOJE koji bi (koji će) u svim inaćicama IZABRATI DRAGO-VOLJNO samo ovo OVDJE SVOJE. Možda baš i povjesnim stazama i razmedima jedino.

Suvišno je, naravno i dabome, nekoga uvjek ravnati — da nije u pravu. To je u ovakvim slučajevima (koji pomalo PRERASTAJU u pravilo!) i sasma izlišno. Zarad čega, i koje to slave, krvodrinice i odrpance privoditi uljudbi. Kad im je urođena, kad im je u genima umrtvljena (pa stoga povremeno i oživi) lakoča zlotvorstva i prijetnivost drugovanja. Jer ako se netko još uvijek „nabacuje kamenom“ na teoretske (moguće, zašto ne?) promašaje, a ne želi niti slovce, izreći glasnu osudu četničkih zlodjela učinjenih u NJEGOVU užem zavičaju a na čistoj hrvatskoj gradi! — tu se onda, uistinu, više ne može govoriti o zabludi, jer se radi (jer je riječ) o smislenom ortaštvu. Koji dovodi pod golem upitnik tezu znanu pod frazom „a što bi bilo da su mladićevci banuli u ovaj grad?“

Kako za neke stvari ne treba odviše mudrosti, kako saznanja izviru iz prakse (budući da su „začinjena“ teorijom) — bit će da se može zaključiti da je uputno na vrijeme priskrbiti PRAVČEŠALJ. Da ne bude sasma kasno.

PRIPREMO: ĐURO BEĆIR

NEPRIČNOSTI BIJEDA LAŽNIH NOSITELJA KOMUNJARSKE DEMOKRACIJE

Djelo od stotinu godina uništeno u jednoj jedinoj noći. A ipak ostaje činjenica — činjenica da svaka patnja ima kraj, isto kao i činjenica da patnja postoji. Ta (literarna) promisao glasovitog Aldousa Huxleya ima svoju neprestance pozornosti vrijednu potku, ima je i kad se hoće, to jest želi (ili kani) izreći prosudbu o (nekim) ljudima „od pera“. Hoćemo, zapravo, kazati da se ne obraćamo svojim kolegama po razvrstavanju, već samo (i iskušivo) „kontaktiramo“ s ljudima koji — uhljebljeni, stalno ili honorarno u nekim dnevnicima i tjednicima — „poučavaju“ javnost baš onako kako bi svjet trebao izgledati da je (i kad bi bilo) po njihovu.

Pa smo, tako, tu nedavno, u zasad jedinom južnohrvatskom (ili dalmatinskom) dnevniku uspjeli pročitati sljedeće: „Morat će se odgovoriti može li patriotizam biti sastavljen od mržnje prema drugome. Pogotovo jer svojevrsni eskadroni smrти u novinarskim redovima nastavljaju sa svojim razornim sijanjem mržnje i pronalaženjem neprijatelja. Njihove denuncirajuće hajke samo su prethodnica onih koji zaista podmeću bombe i u gledo doba noći kucaju na vrata“. Tako piše (i, dakle, ako smo valjano shvatili — upozorava) jedna oprobana (i iskušana) drugarica-spisateljica. Neka joj!

Ali: premda ne treba drugome oduzimati pravo na IZBOR VLASTITOG PROMIŠLJANJA, iako bi bilo (pre)glupo „zatvarati vrata“ drugaćijem stajalištu, to još uvijek ne znači (niti bi, dabome, moralno obvezno značiti) da se mora klimoglaviti ZNANIM KOMUNISTIČKIM NOVINARSKIM SPISATELJIMA kad i DANAS hoće i žele biti jedinim prosudučima života i zbivanja u njegovim razno-

likim odrednicama. A oni baš to pravo kao da žele (bome da hoće, bome da kane!) ZADRŽATI i nakon što je odlepršalo NJIHOVOM tzv. slobodarsko-komunarskom jednoumlju. Tu se krije (a bogme da neke i taj) bit objeda što ih čitamo u jednom dijelu dnevnog i tjednog tiska. To jest — znalcima dakako — vapaj za ZAUVIJEK PROHUJALIM vremenima. Pa se jedino može (i mora) postaviti upit: odakle im hrabrost da na pismeno iskazuju ono čega bi se MORALI STIDJETI.

Kako je sloboda tiska podrepnica na koju se bajni komunarski novinari pozivaju zapravo teška poštalicu — velimo da je to i zarađ ČINJENICE da bi zbog onog što (i kako) ONI DANAS promišljaju u NJIHOVU vremenu novinari ne samo gubili posao već bili i hapšeni — čini nam se (i uopće ne pričinja) da su oni demokraciju shvatili kao nedodirljivi rezervat za NASTAVLJANJE stare rugobne rabote. Hoćemo, naime, ustvrditi da ti tipovi novinarskih zaujevala vrsno znaju za ONE eskadrone smrти, pa zbog toga njihovi otrovni reci i jesu ČISTO I VIDLIVO antihrvatsko. A ne, kako to neki (a zna se i koji i kakvi) proturaju — iskaz tobobižnog samostalnog i nerezimskog tiska! Da nije STVARNE DEMOKRACIJE te bi tiskovine bile onemogućene i bajni spisatelji (u najmanju ruku) „pozvani na odgovornost“. Onu njihovu, komitetsku.

Pa nam je stoga zaključiti: „Veliki“ komentatori i propagatori komunističkog jednoumlja i ljudi kojima su CK vrata vazda bila širom otvorena nisu se ni za gram promjenili. Da se nešto izmjeni (ali neće, bome da neće) upravo bi ti tipovi postali po zlu znano („nepostojeci“) cenzori. No, neka ih, neka uživaju HRVATSU DEMOKRACIJU. Neka.

IZRIČAJI ZRELO DOBA NEKADAŠNJIH SKOJEVSKIH USHIĆENIKA

Gorljivo privržen sebi i nesanici vremena ovog hodam niz bezdane.“ Koji je to naš, to jest hrvatski, pjesnik ispisao — nije važno. Ako je po poštenu, nemjerljivo je važnije da se ta prosudba može (ako se hoće i želi) primjeriti barem dijelu onog naraštaja što je svoju davnu tzv. skojevsku viziju zamjenila krutom praksom oporog života. Življena hoćemo naznačiti što je, u sudaru s ovim ili onim, ostavlja malo (bolje reći — gotovo ništa) prostora za oživotvorene nadje da će „KAD OSVOJIMO VLAST pečeni golubovi svi padati s neba“. Bilo je toga. Netko će reći — nažalost, a netko — nasreću. Jer drukčije ne bi bilo pošteno.

Tih smo se pečenih golubova (pri)sjetili zahvaljujući jednom tzv. običnom Šibenčanu, to jest čovjeku koji je živio, kao četraestogodišnjak, partizanski život, a da kasnije nije („takve sam ti, moj prijatelju, bio sreća“) obnašao nikakvu funkciju. Niti je, shodno tome, uživao ikakve materijalne koristi od svoje, da se tako izrazimo, partizanije. Bio je mali činovnik, živio je skroman obiteljski život, osobna mu primanja nikad nisu omogućavala blagostanje, a s mirovinom koju je pošteno ZA-RADIO, uza svu skromnost, jedva da može prvi dometnuti dvadesetome. (Za one druge nadnevke — bolje da ne pitate!)

Budući da je ovo mala saga o jednom malom čovjeku koji u svemu, čini nam se, oskuđuje (iako je BOGAT POŠTENJE ŽIVLJENJA) valja nam biti opreznim da se nekom krvudavom stazom možda ne bi shvatilo da ga SAŽALJEVAMO. Jer bi ga to, uvjereni smo, uvrjedilo. Kao što ga, i to obvezno moramo naznačiti, VRIJEDA da nakon pošteno odrađenog života nije u stanju kupovati dnevni tisk na kojega je godinama čitajući svika. (A o mesu na obiteljski stol da i ne zborimo.) Pa kad taj (i takav) Šibenčanin iskaže GORČINU osobnog položaja i kad se priupita: „Da li je baš ovako moralo da se dogodi?“ — onda, da se razumijemo, u tom ipak vidljivom OTPORU aktualnoj kolotečini i njenim nositeljima NE SAGLEDAVAMO onu ljudsku (ili komunarsku) bljutavost i pokvarenost. Ne vidimo je (i) zbog ČINJENICE što je taj skromni čovjek, iako ponasan na svoje skojevske dane, izrazito KRITIČAN i prema onima koji su, mada su „iskocili“ iz istog jata, svojim POGUBNIM RADNJAMA I ČINIMA izdali svoju mladost i mladežačko političko uvjerenje i opredjeljenje.

I tu se, da ne bi bilo nesporazuma, nazire ona UVIJEK DOBRODOŠLA crta razlikovanja bezobraznih zakerala koji hadzevoština mrze u principu zarađ toga što su ANTI-HRVATSKI OPREDJELJENI — i zamjerili ljudi kojima je uistinu teško pa su ljudi jer bi ISKRENO ŽELJELI da nam danas bude bolje. Jer su, zasigurno, u pritajici i očekivalo da će biti obilatije. Jer su se, u mladosti, i borili za SRETNU I SAMOSTALNU Hrvatsku. To je ono što se ne smije (niti može) zanemariti, ili podmetti pod tapet svakidašnjice. Jer ako tog skojevca PEĆE poneka aktualna NEPRAVDA (ili ako je ogorčen na propuste postojeće vlasti), i ako tu svoju LJUTNJU iskazuje na evidentno domoljubni način — nema toga tko mu može OSPORITI izričaj.

Budući da u životu ništa nije samo bijelo a ono drugo posve crno — valjat će nam se priviknuti (a nekima bogme i naučiti) živjeti i drugovati (i) s onima koji su drukčiji od nas. Svakako.